

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԱ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 22, 1898

ԹԻԻ 51

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբակի Բարոյը	401
Բարձրագոյն թիւերը Առ Երապէս	
Թղթին Վրայ	401
Անիւի Աղապար Մը Միայն	402
Ամենէն Արեւիկան Գործը	402
Օձեր	403
Հալապեան Կղզիներուն Լեզուն	403
Մերուծիւնը Յապաղելու Կերպը	404
Սուրբ Գրոց Ընթերցում	405
Երեք Հաճելի Ժամեր	406
Ազդեր	406
Հանգէս Քաղաքական	407
Դրամական	408

ԱՌԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն հինգշաբթի օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մէկ քերթի գինն է 30 փարս: Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ ամ. Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն ամ. Տր. Ճ. Բ. ԿՐԻՆ, Ամերիկացի խան, Կպոլիս:

Ամերիկայի Միեմիստաց Ընկերութեան Կողմանէ,

Ճ. Բ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՅԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՐԱԳԻՐ

ԽՄԱՆԻՆ ՔԱՐՈՁԸ

Ժամանակն ուշ էր: Մարդկային հոտանքը որ երեկոյին մեծ քաղաքին փողոցները ողողած էր մեծ եռուզեռու մով՝ անցած դացած էր թողլով ամալութեան այն տարօրինակ և գրեթէ ահաւոր երեւոյթը միայն, որ կը տեսնուի երբ կը լռեն քաղաքին ժխորները: Ելեկտրական ճրագներն առանց դիտուելու կը լուսաւորէին անկիւնները: Փողոցի կառքերն յոյժ ցանցաւ էին: Երբեմն երբեմն գիշերային գործաւոր մը կ'անցնէր փութով, ոտնաձայնի ուժգին հնչմամբ խզելով խոր լուսութիւնը: Գինեւան մը դիմաց, որու ճրագներուն պայծառ լոյսը կը ցոլար քարայտակին վրայ, կեցած էր չաժիլուած, աղտոտ, զգուշի մարդ մը քուրջեր հագած: Նախանձով կը դիտէր գինեւան մտից ճոճուն փեղկերէն մտնողներն ու ելողները: Ապա դարձուց իր աչքերը երկու վայելչազգեստ երիտասարդներու, որոնք փողոցն ի վար կու գային դէպ իր կողմը: Շատ խմած էին անոնք: Կենալով գի-

նեւան մուտքին առջեւ հետաքրքրուած եւ մարդուկին:

“Օհ,” ըսաւ մին, “նայեցէք, նայեցէք: Մարդ աշխարհի ծարաւ ըլլայ ու գրպանին մէջ կաթիլի մը դրամ չուներայ իր ծարաւը մարելու համար: Իրաւ որ աս տանջանքը անտանելի է: Խմելիք, խմելիք տեսնել ամէն կողմ ու կաթիլ մը չխմել:” Խոթեց ձեռքն իր գրպանը և հարկւրնոցմը երկնցուց խեղճին: Բայց մարդուն առնելէն առաջ միւս ընկերը մէջ մտաւ ըսելով, “Եկու, բարի Սամարացիին դերը խաղանք: Տանինք մարդը ներս և աղէկ մը խմցնենք:” Ընկերն ուրախութեամբ հաւանեցաւ այս առաջարկին, և ողորմելին մտաւ ներս փայլուն երիտասարդներուն ետեւէն: Սեղանին վրայ բաժակներ և խմելիք դրուեցան անոնց առջեւ, և մարդուկը դողդոջուն ձեռքով բաժակ մը լեցուց և տարաւ իր շրթանց: “Կեցիր,” դուլեց երիտասարդներէն մին գինովի չեշտով. “ճառ մը խօսէ մեզի: Ոչինչ խմելէ է այն որ չթուլցներ մարդուն լեզուն:” Մարդուկն աճապարանքով խմեց ամբողջ բաժակը և մինչ ճոխ ըմպելին կ'ընթանար անոր արեան մէջ՝ շիտկուեցաւ և կայնեցաւ վայելուչ ու կանոնաւոր կեցողաձքով մը, զոր բոլոր անոր ցնցոտիները և ալտեղութիւնը չէին կրնար նսեմացնել:

“Պարոններ,” ըսաւ, “մինչ ձեզի ու ինծի կը նայիմ հիմա, կը թուի ինծի թէ իմ կորսուած երիտասարդութեանս պատկերը կը տեսնեմ: Այս ուռած երեսներս այնչափ թարմ ու գեղեցիկ էին ժամանակաւ որչափ ձեր երեսները: Այս անճոռնի մարմինս այնքան պերճութեամբ կը շրջէր ժամանակաւ որքան ձերը, մարդու պէս՝ մարդերու ամբոխին մէջ: Ես ալ ունէի ժամանակաւ տուն տեղ, բարեկամ և դիրք: Կինս այնչափ գեղեցիկ էր որչափ արուեստագէտ մը կարող է երեւակայել: Բայց անոր պատուոյն և յարգանաց անգին մարդարիտը նետեցի գինեւոյ բաժակին մէջ, և կղէտպատրայի նման դիտեցի անոր հալումը: Զաւակներ ունէի այնչափ անոյշ ու սիրուն որ-

չափ դարնան ծաղիկները, և տեսայ անոնց թողմին ու մեռնիլը խման հօր մը մահացուցիչ անէծքին ներքեւ: Ունէի տուն մը ուր սէրը կը վառէր սեղանին կանթեղը և կը սպասաւորէր անոր առջեւ, և ես մարեցի այդ սուրբ կանթեղը, և խաւար ու ամայութիւն տիրեցին անոր տեղ: Ունէի բարի տեսչեր և իղձեր որ կը սաւառնէին մինչեւ Արուսեակը, և ես ջախջախեցի ու խորտակեցի անոնց գեղեցիկ թռիչները և վերջապէս խեղդեցի զանոնք որպէս զի չտանջուէի այլեւս անոնց աղաղակներով: Այսօր ամուսին եմ անկին, հայր եմ անդաւակ, թշուառ եմ անոր և անտուն, և աւերակ մը մարդու՝ որու մէջ մեռած է ամէն բարի բնազդ: Այո, ամէն ինչ կորուսի խառնուրդի յորձանքին մէջ:”

Լռեց մարդուկը: Բաժակն ինկաւ անոր սնդոր մատներէն և հազար կտոր եղաւ գետնին վրայ: Մուտքին ճօճուն փեղկերն հրուեցան դէպ ի դուրս և նուրէն գոյուեցան: Եւ երբ սեղանին շուրջ գտնուած պղտիկ խմբակը վեր առաւ իր աչքերը, մարդուկն անհետացած էր:

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ԱՌԵՐԱՅԵՅԻՍ

Թղթին Վրայ

[Խմբագրական]

ԺԱ. Ձեռնադրութիւն Գրքի Գրքի Գրքի

Իր Կարգը Ընելու (Եբր. Ժ. 21)

Առ Երապէս Թղթին Ժ. Եւ վերջին գլուխը առաքելական յորդորներով լեցուն է: Այս գլուխը լաւ կրնայ բաղդատուիլ առ Հոռով մայեցի Թղթին Ժ. գլուխն հետ: Այն գլուխն ալ լեցուն է քրիստոնէական կեանքի եւ անոր պարտականութիւններուն վերաբերեալ յորդորներով: Սակայն այս Ժ. գլուխն յորդորներն աւելի ընդհանուր են եւ նուազ մասնաւոր մանրութիւններ եւ կրկնութիւններ ունին: Բոլոր յորդորները եւ բովանդակ թուով զեղեցիկապէս կը վերջանան այն նշանաւոր օրհնութեամբ որ կը գտնուի 20 եւ 21 համարներուն մէջ, ուր մահուան վրայ Բրիտանի տարած յաղթանակին փառաց պերճ յայտարարութեան հետ մէկ պարբերութեան մէջ կը խտացուին բոլոր յորդորները եւ բոլոր մաղթանքները — յեղ. Գրքի Գրքի Գրքի Գրքի, կատարեալ ընէ, Աստուծոյ Կարգը Ընելու:

Նախ դասակներու բաժնենք յորդորները գործնք այս Ժ. գլուխը կը պարունակէ իր-

րեւ ներածութիւն այն վարդապետութեան որով կը վերջանայ զլուսը : Երեք դասակ կը կազմեն անոնք :

Առաջին դասակ անոնք որ հաւատացեալն ներքին կեանքին կը վերաբերին : Ասոնց հինգը շատ որոշ են եւ կը յանձնարարեն (1) անարատութիւն (համար 4), (2) գոհու- նակութիւն (համար 5), (3) վստահութիւն Աստուծոյ վրայ (համար 6), (4) շնորհակա- լութիւն (համար 15), (5) աղօթք (համար 18) :

Երկրորդ դասակը կը պարունակէ յորդոր- ներ քրիստոնէի անհատական կեանքին աճ- ման ու արտայայտութեան վերաբերեալ որոշ առաքինութիւններ կազմելու : Այն է, (1) Քրիստոսի անսխալութեան վրայ հիմ- նուելով հաստատ մնալ վարդապետութեան ու կենցաղի մէջ (համար 7, 8), (2) ամէն արտաքին արարողութենէ եւ ծէսէ վեր ու բարձր բռնել զՔրիստոս (համար 9-13), (3) ծառայել զի այս է մի միակ ընդունելի պա- տարագ (համար 16), (4) երկրի վրայ իրեւ պանդուխտ ապրիլ եւ զիմեղ զէպի մնայուն քաղաքը (համար 14) :

Երրորդ դասակը կը պարունակէ յորդոր- ներ քրիստոնէի պարտականութեան հան- դէպ ուրիշներու : Այն է՝ յորդոր (1) եղբայր- սիրութեան (համար 1), (2) հիւրասիրու- թեան (համար 2), (3) կարեկցութեան հան- դէպ նեղուածներու (համար 3), (4) հաւա- տարմութեան հանդէպ հոգեւոր առաջնորդ- ներու (համար 7, 17) :

Համարը զոր մասնաւորապէս ընտրած ենք ինկատ պիտի առնենք հակառակ ծայրէն սկսելով : 1. Իւր հոգի ընկալ, այսինքն Աս- տուծոյ կամքը : Ամէնքս ալ մէկու մը կամքը կ'ընենք : Կ'ըսենք թէ մարդս ազատ է ընտ- րելու եւ ընելու ինչպէս իրեն հաճոյ կը թուի : Սակայն մարդկային կեանքն իրականութեան մէջ այնպէս պայմանաւորուած է որ մենք ուրիշներու կամքին համաձայն կ'ընտրենք ու կ'ընենք նոյնչափ յաճախ որչափ մեր իսկ ընտրութեան համաձայն : Նայեցէք պզտիկ տղուն կեանքին : Նախ իր մօրը կամքը կը կառավարէ զայն : Ապա, աւելի ուշ, հօր, եղբոր, քրոջ, նաեւ խնամածուի, ուսուցչի, բարեկամի, դրացիի ո՛րքան ազդեցութիւն- ներ կ'աղղեն անոր ընտրութիւններուն եւ կը կազմեն անոր նկարագիրը : Չափահաս հոգեւոր վրայ ալ յաճախ կը տեսնենք որ ա- ռաւօտէ երեկոյ եւ օրէ օր չհետեւիր ան բուն իր փափաքին, կամ չընէր ընաւ բուն իր կամքը : Այլ կ'ընէ ինչ որ իրեն կը պատու իրելի : Կ'երթայ եւ կու գայ, կը խօսի եւ կը լռէ, կ'ընէ այս գործը կամ այն, ինչպէս կը պատուիրուի իրեն :

Առեւտրականը, օրէնսդէտը, բժիշկը, պե- տական մարդիկ, ինչպէս եւ ստորին պաշ- տօնի տէր կամ առտնին կեանքի մարդիկ, ամէնքը մեծ մասամբ ուրիշներու կամքը կատարող են քան իրենց : Նմանապէս բո- յորովն բանաւոր է որ Աստուած մեր վրայ դնէ իր կամքը ընելու պարտաւորութիւնը : Անշուշտ աւելի բանաւոր է որ մենք ա- մէնիմաստ, ամէնողորմ Աստուծոյ կամքն ընենք մասնաւոր քան ընէ մոլորական ու տգէտ մարդու կամքը :

Մեծ պատիւ է թաղաւորի մը ծառայել մօտէն եւ բացառիկ վստահութեան պաշտօ- նով : Բայց այս ինչ է մեր երկնաւոր Հօրը կամքը ընելուն քով : Աստուծոյ կամքը մեղի յայտնի է, եւ երբեք քամին եւ անիրաւ չէ : Ան կ'ուզէ որ մենք ճշմարտութիւն, ար- դարութիւն եւ ողորմութիւն սիրենք եւ անոնց պահանջներուն համաձայն շարժինք :

Կ'ուզէ որ հաւատարիմ ըլլանք իրեն եւ օգ- տակար՝ մարդոց :

2. Ամէն բանի գործի մէջ հասարակ : Պատրաստ ենք ինչ ծառայել Աստուծոյ, ընել անոր կամքը երբեք բայց ոչ հոգի մէջ : Կ'ու- ղենք Աստուծոյ հետ մեր պարտականու- թեան եւ շնորհակալութեան յարաբերու- թիւնն ընել երեկորական տեսակ մը բախոցի նման : Կ'ուզենք որ մենք հաստատենք եւ մենք խղենք կապակցութիւնը : Ինչո՞ւ այս- պէս : Կ'ուզենք զԱստուած պարտաւորել որ շարունակ օրհնէ մեզ իր պարգեւներով : Կ'ուզենք որ ան մեր սրտերը բարախուէ, մեր թոքերը դործօն պահէ, մեր վրայ հսկէ մինչ կը քնանանք, եւ մեր վրայ տեղայ իր հանապազօրեայ տուրքերը : Կը տրտնջանք եւ կը գանգատինք երբ մենք կը կարծենք թէ չափազանց ցուրտ կայ կամ չափազանց տաք, երբ մեր աշխարհային խորհուրդները չեն յաջողիր, երբ հիւանդութիւն կու գայ մեզի : Ամէն բանի գործի մէջ էր հոգի : Կը հա- մարձակինք թողուլ որ այս կանոնով փոր- ձուին եւ չափուին մեր կեանքերը : Մեր զբաղումներուն եւ գործերուն մէջ մեր ա- ռաւօտէ ու հոգի խորհուրդն ու նպատակը Աստուածահաճոյ բանն ընել է : Մեր ամուս- նական ու կնոջական, ծնողական ու որդիա- կան, եղբայրական ու ընկերական առտնին յարաբերութիւններուն մէջ մեզի իրեւ օ- թինակ եւ առաջնորդ կ'առնենք մեր երկնա-ւոր Հօրը սէրը եւ գութն առ մեզ : Այստեղի վրայ ամէն արգելքի, ամէն դժուարութեան, եւ ամէն տեսակ չարութեան հակառակ, Քրիստոսի եկեղեցւոյն աճման ինպատու բո- յոր մեր ձեռնարկներուն մէջ կը յիշենք որ Աստուած կը վարէ բոլոր դէպքերն յօգուտ երկրի վրայ իր հոգեւոր թագաւորութեան :

Ճ. Թ. Հ.

ԱՆԻՒԻ ԱԿՈՒԱՅ ՄԸ ՄԻԱՅՆ

Գործարանին մեքենաներն յանկարծ կեցած էին : Փոխանակ անիւներուն միօրինակ թա-ւալման, միտցներու եւ դաշներու արագ շարժման եւ կաշեայ դօրիներու չլինին, խոր լուսթիւն կը տիրէր : Ամէն գործաւոր իր վայրահակ գլխքէն կըլլելով իր ընկերին կը նայէր հասկնալու համար թէ ձախորդ ի՞նչ բան պատահած է արգեօք : Ճաշի ժա-մանակ չէր, ինչպէս կը տեսնուէր ժամա-ցոյցին սլաքներէն : Գործը նուազ չէր : Գրա-սենեակի սեղանին վրայ բազմաթիւ յանձ-նարարութիւններ դիզուած էին : Մեքենա-դէտներ պակաս չէին : Ամէն ոք իր գործին գլուխն էր : Ի՞նչ կար ուրեմն : Գործապետը վազեց մեքենաներու սրահը եւ հարցուց, «Ի՞նչ եղաւ, վարպետ» : «Բան չկայ, տէր, անիւի ակոսայ մը միայն կոտրած է : Տարօ-րինակ ձայն մը լսեցի յանկարծ : Ապա խախ-տում մը նշմարեցի մինչ անիւը կը դառնար, եւ հասկցայ որ դադար ընելու ենք : Վերա-չինութիւնը ժամ մը պիտի տեւէ : Նոր անիւ մը անցնել պէտք է :» Ժամ մը պիտի սպա-սեն դործարանին բոլոր մարդիկը : Ժամ մը պիտի ուշանայ առձեռն եւ կարեւոր յանձ-նարարութիւններու կատարումը : Մէկն յու-սախար պիտի ըլլայ ժամանակին չընդունե-լով իրեն խոստացուած գործը : Պատճառ : Անիւի ակոսայ մը կոտրած է :

Ծերունի մը կ'աւելը վառաւոր չէնքի մը սանդուխները : «Չէ՞ք ձանձրանար» հար-ցուեցաւ, «Ամէն օր աւելելու այս միօրինակ գործէն» : «Ո՛հ, ինչո՞ւ ձանձրանամ : Եթէ ես չաւելմ, ուրիշ մը պիտի աւել : Ուրեմն

ինչո՞ւ ես չաւելմ» պատասխանեց ծերուն-նին : Ատամնաւոր մեքենայի մը մէկ ակոսայ էր ան :

Պաղպատի մեծ ձուլարանի մը մէջ մար-դու մը պաշտօնն էր հրաշէկ մետաղի եւ ռացող կաթնային քով : Ինչպէս եւ մետաղին աղտեղութիւնը շուտով վերցնել երբ սանին երեսն կըլլէր : Ուրիշ գործ չուներ : Եւ սա-կայն մետաղին յարգը կախեալ էր այն հա-ւատարմութենէն, որով այդ մարդն իր գործը պիտի կատարէր : Մարդը պողպատը կըլղանք պարունակելու չէ :

Կառախուժը մը կ'երթայ կայարանի մե-քենադէտներու սրահը : Հաղիւ թէ կը կե-նայ մինչ մուրճին ձայնը կը լսուի իւրա-քանչիւր կառքի անիւներուն յաջորդաբար դարձելու պահուն : Եթէ ձայնն յստակ է եւ հնչական, վարժ մեքենագործը կը հասկնայ թէ վնասուած չէ անիւը : Իսկ եթէ ձայնը բութ է եւ ձախած, մեքենագործը վստահ կ'ըլլայ թէ կոտրած է անիւը : Իր պարտքն է անմիջապէս իմացնել երկրութիւնը : Կեանք-եր կախեալ են այն կերպէն որով կը դարձնէ անիւներուն :

Անձուկ, պզտիկ եւ տկար կը կոչէք այս-պիսի կեանք մը : Իր պարզ պաշտօնը կա-տարող ամէն մարդու գործն ամէն տեղ միշտ կ'օրհնուի Աստուծոյ : «Անիւի ակոսայ մը միայն» : Այո : Անիւն ի՞նչ պիտի արժէր ա-ռանց այդ ակոսաներուն : Գործին պարզու-թիւնը գործը կատարողին անպատուութիւն չէ : Գիտակցութիւնը թէ մարդս ամենայն հաւատարմութեամբ եւ բոլոր կարողութեամբ կատարած է իրեն յանձնուած գործը՝ կը բերէ յոյժ երանելի խաղաղութեան զգացում մը : Մարդ մը կրնայ փողոցները մաքրել իշխանի մը պէս : Կրնայ ձեր խոհանոցին մոխիրներն հանել խորանին առջեւ կայնող ամենէն սուրբ քահանային սրտին չափ մաքուր սրտով : «Աստուած սրտին կը նայի» :

ԱՄԵՆԵՆ ԱՐԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Ամերիկայի քաղաքային պատերազմին մաս-նակցած Հիւսիսային եւ Հարաւային դօրքե-րէն ոմանք վերջերս այդ պատերազմին վրայ պատմութիւններ կ'ընէին իրարու : Վերջա-պէս սկսան բաղդատել քաջութեան ամենէն մեծ գործերը զորս ձանչցած էր իրենցմէ իւրաքանչիւրը : Հարաւային դաշնակիցներուն ինպատու կուռող մը հետեւեալը պատմեց :

«1864 տարւոյն Յուլիսի տաք օրերէն մին-էր : Զօր. Կրանթ մեր ետեւէն ինկած էր : Մեր մարդիկը փութով խրամներ շինած էին Հիւսիսայիններու արձակադէտներէն պատու-պարունելու համար, եւ մեռած ու մահամերձ Հիւսիսայիններ ինկած էին մինչեւ այդ խրամ-ներուն մօտերը : Խրամի մը մէջ կար տղեղ, անիւորձ, կարմրահեր տղայ մը ամէկոտ, խալ բաց վստահելի մարտիկ : Բնաւ կարեւորու-թիւն չէինք տար անոր : Վերաւորները ժա-մերով անխնամ կեցած էին խրամներուն առ-ջեւ, եւ արեւուն տաքն հետզհետէ կը սաստ-կանար : Սաստիկ կը նեղուէին իրենց ցաւէն եւ ծարաւէն : Խրամին անդիւր կողմը հաղիւ-տանեւէինք ոտք հեռուն ինկած էր մահա-ցու կերպով վիրաւորուած սպայ մը մեր թշնամիներէն : Տաքը ո՛րքան անտանելի կ'ըլլար, այնքան կ'աւելնային այս սպային ազգականները ջուրի համար : Յայտնի էր որ մեռնելու շատ մօտ էր, իր աղբիւն ալ շատ սրտաշարժ էր : Կարմրահեր տղան չկրցաւ դիմանալ : Դեռ նոր միայն էր գնդին, ուստի եւ սիրտը կարծրացած չէր տառապողներու

դէմ : Վերջապէս արտասուելից աչքերով
գոչեց , 'Այ չեմ կրնար համբերել , ընկեր-
ներ : Ձրամանս այդ խեղճին պիտի տանիմ' :
Այս յանդուգն խօսքերուն իրրեւ պատասխան
գրակ մը զրինք հրացանի մը փողին վրայ
եւ խրամին վերեւ բարձրացուցինք : Անմի-
ջապէս ծակծկեցաւ քանի մը գնտակներով :
Քայլ մը անդին երթալն ամենէն տխմար անձ-
նասպանութիւնը պիտի ըլլար : Բայց կը լսէինք
սպային ողբերն անընդհատ , 'Ձուր , ջուր .
կաթիլ մը միայն , Աստուծոյ սիրուն : Կաթիլ
մը , կաթիլ մը միայն : Փափկասիրտ աղան
ալ չկրցաւ դիմանալ : Հակառակ մեր բռնոն
ընդդիմութեան մէկ , երկու , երեք անգամ
փորձեց նետուիլ խրամին վրայէն առանց
յաջողութեան : Վերջապէս բռնոն ճիգով մը
ցատկեց միւս կողմը , ուր ինչալուն պէս
պռկեցաւ գետնին վրայ եւ սողալով գնաց
դէպ օրհասական թշնամին : Չկրցաւ անոր
քով երթալ գնտակներու տեղատարափին
պատճառաւ : Բայց կոտորեց աղտորի (սուսագ)
ոստ մը . անոր կապեց իր թանկագին ջրա-
մանը եւ երկնցուց օրհասականին գողգոջուն
ձեռքը : Ձեր կեանքին մէջ երբեք այնպիսի
չնորհակալութիւն չէք լսած : Թերեւս երբեք
լսուած չէ այնպիսի չնորհակալութիւն : Սպան
ջանաց իր ոսկի ժամացոյցը կապել ոստին
եւ տղուն երկնցնել իբրեւ չնչին փոխարի-
նութիւն մը անոր անշահախնդրական ծա-
ռայութեան : Բայց աղան թող չտուաւ :
Միայն ժպտեցաւ երջանկութեամբ , եւ վե-
րադարձաւ ինչպէս գացած էր՝ սողալով
գնտակներու տեղատարափի մը ներքեւէն :
Երբ հասաւ խրամին եզրը , ընկերներուն
պոռաց որ տեղ բանան իր առջեւ , եւ ուժ-
գին ոստինով մը դարձեալ նետուեցաւ մեր
մէջտեղը : Սկզբում մը անգամ չէր առած :
Լոկի ընդունեցաւ մեր չնորհաւորութիւն-
ները : Ըսինք թէ այս ամենէն արեւկան
գործն էր որ տեսնէր պատերազմին մէջ :
Չտուաւ պատասխան : Չգտնուած եւ խո-
հուն կերպարանք մը առած էր : 'Ինչպէս
կրցար այս բանն ընել , ըսի յետոյ ցած ձա-
նով , երբ պահ մը դադրեցաւ հրացանաձգու-
թիւնը : 'Բան մը միտքս բերելով , ըսաւ
պարզապէս . 'բան մը որ մայրս սովոր էր
ինծի ըսել : Ծառ է եւ խնձ Զուր Կուր , կը-
սէր : Կը կարգար ատիկա Աստուածաշնչէն
եւ կը սորվեցնէր ինծի մինչեւ որ ալ չկրցայ
մոռնալ : Երբ ջուր խնդրող այդ մարդուն
ձայնն առի , միտք բերի այդ խօսքը : Բա-
ռերը դեռ գլխուս մէջ էին : Չէի կրնար
չխորհիլ անոնց վրայ : Խորհեցայ թէ ինծի
կ'ակնարկէին անոնք , ուստի գացի : Այս է
եղելութիւնը : »

Ահա թէ ինչո՞ւ պատրաստ եղաւ աղան
իր կեանքը զոհել թշնամիի մը համար : Եւ
այդ բաւական պատճառ է , յարեց զինուորը ,
գողգոջուն ձայնով :

Օ Չ Ե Ր

Օձը , թէպէտ ամենէն հետաքրքրաշարժը
բայց ամենէն քիչ սիրելին է բոլոր կենդան-
եաց մէջ : Ուստի անոր մասնաւոր կազմու-
թիւնը , գեղեցիկ գոյները եւ չնորհալի շար-
ժունները դուն ուրեք զմայլում կ'աղչեն :
Եթէ անգամ մը այս տհաճութիւնը եւ գար-
շանքը վերնան , օձին կեանքը եւ ունակու-
թիւնները շատ հաճելի ուսում մը կ'ըլլան :
Ինչպէս ամէն մարդ գիտէ , օձերը թեփոտ
սողուններ են , երկայն , զլանաձեւ մարմին-
ներով որ կը սողան հողին վրայ առանց ոտ-
քերու : Սակայն այս կենդանիներէն ոմանք
տակաւին կը պահեն ետեւի սրունքներու

հետքեր , եւ անոր կմախքին քննութեամբ
երեւան կու գան ետեւի եւ առջեւի սրունք-
ներու մնացորդներ , որոնք կը ցուցնեն
յատակօրէն , կ'ըսեն բարեչրջականք , թէ
օձերը չորս կատարեալ սրունքներով օժ-
տուած սողուններէ սերած են : Ծնօտի ոս-
կորները կը թուին թէ առաձգական զսպա-
նակներ են , որ անսահման ձգտում ունին :
Եւ վարի ծնօտին երկու ճիւղերը միացած
են նետադակալով մը , այնպէս որ կրնան
շատ լայն բացուիլ : Այս սոյն անօրինու-
թիւնը կը գտնուի երբեմն վերի ծնօտին մէջ
ալ , եւ այն ատեն ծնօտի ոսկորները եւ
քիմքի ոսկորները շարժական կերպով կը
միանան իրարու հետ , եւ այնպէս օձը կըր-
նայ իր բերնին եւ կոկորդին բնական խոռո-
չէն շատ մը աւելի մեծ որս ուտել : Օձին
մասնաւոր մէկ յատկութիւնը կը ներկայացնէ
թիւն անոր ողնայարի ոսկորներուն որոնք
կը ձեւացնեն անոր երկար եւ երթալով բա-
րակցող ողնը (կոնակի ոսկոր) : Յիշեալ ոս-
կորները օձի քանի մը տեսակներուն մէջ
մինչեւ 400 կ'ըլլան թուով :

Օձին կողի ոսկորներուն թիւն ալ նուազ
նշանաւոր չէ քան ողնայարներուն թիւը :
Իրողութիւնը սա է որ գլուխէն մինչեւ պոչը
երկար միջոց մը կռնակի ոսկորին իւրա-
քանչիւր յօդուածը իրեն կից ունի զոյգ մը
կողի ոսկոր : Հասարակ ցամաքային ողնա-
յարաւորներու մէջ կողի ոսկորները մեծ
մասով կապակցութիւն ունին շնչառութեան
գործողութեան հետ : Բայց օձերուն մէջ
մինչ իրանին (կէօլտէ) պատերը կը պահպա-
նեն անոնք , որպէս զի բաց պահուի կուրծ-
քին խոռոչը , իրենց գլխաւոր պաշտօնն է
օգնել օձին սողալուն :

Անշուստ օձերն առ հասարակ երկու շարք
ակռայ ունին վերի ծնօտին մէջ , եւ մէկ
վարի ծնօտին մէջ : Այս ակոսները բարակ ,
սուր եւ բաղդատապէս կարծ են , եւ խո-
ռոչներու մէջ չեն հաստատուած , վասն զի
այս կենդանիները չեն պատառեր կամ յօշո-
տեր իրենց կերակուրը : Ակոսները պար-
զապէս կը գործածուին իբրեւ կարթեր , ո-
րոնցմով կերակուրը օձին կոկորդին մէջ կը
քաշուի : Թունաւոր օձերը երկու երկար ,
սուր ժանիքներ ունին , որոնք տափալ կ'ե-
րեւան դանակի բերնի պէս եւ յետոյ վեր
ծռած , ձեւացնելով ակօս մը , եւ երբեմն
խողովակ մը որուն սակայն բաց է երկու
կողմը , եւ որուն վերի ծայրը հաստատուած
է թուլին մէջ գտնուած ոսկորի մը վրայ որ
զիւրաւ կը շարժի , այնպէս որ ժանիքները
չգործածուած ժամանակ կրնան ծալուիլ եւ
ծրարուիլ : Բոլոր կենդանիներուն եւ մին-
չեւ իսկ մարդուն լորձունքը թոյն կը պա-
րուսակէ , թէպէտ մարդունը շատ ջրախառն
է եւ մարսողութեան համար օգտակար :
Թունաւոր օձերուն լորձունքը վերի ծնօտին
երկու կողմերը տարակներու կամ գեղձե-
րու մէջ հաւաքուած է : Նուրբ խողովակ մը
կ'երկնայ թոյնի գեղձէն սկսելով , կ'անցնի
աչքին ներքեւէն , կը հասնի ծնօտին եզրը
եւ կը բացուի ժանիքին մէջ : Օձը գործածե-
լու համար թոյնը բաւական է որ խածնէ
իր որսը : Երբ ժանիքները մսին մէջ կը
մտնեն , ծնօտին մասնները կը կոխեն թոյնի
գեղձերուն վրայ , թոյնը վէրքին մէջ կը քա-
մեն նուրբ խողովակէն որ կը բացուի թոյնի
ժանիքին խոռոչին մէջ : Ժանիքը շատ զար-
մանալի շինուածք մը ունի : Բացուածը
ճիշդ անոր գաղաթը չգտնուի , ուր մորթէն
կամ միսէն կրնար գոցուիլ , այլ քիչ մը վե-
րեւ խողովակին ճակատը , այնպէս որ ա-

ռաջ սուր ծայրը կը մտնէ եւ սղտիկ ծակ
մը կը բռնայ , ուր կը հոռի թոյնը :

Օձերը գոյներով կը զանազանին իրարմէ :
Ոմանք շատ գեղեցիկ են : Շատ անգամ գոյ-
ները անոնց պաշտպանութեան կը ծառայեն :
Վասն զի կանաչ օձերը ճոխ բոյսերու եւ
բանջարեղէններու մէջ կը գտնուին , մինչ
գորշ օձերը առ հասարակ կը գտնուին ապա-
ռաժուտ տեղերու մէջ : Օձերուն մորթը կը
փոխուի ամառուան ամիսներուն մէջ , Թու-
նաւոր օձը խոշոր , տափալ գլուխ մը եւ
կարծ , թանձր մարմին մը ունի , եւ ընդ-
հանրապէս դադաթնահայեաց փուշ մը կը
գտնուի անոր թեփերուն կեղրոնը , բայց
անթոյն օձերուն գլուխը փոքր եւ մարմինը
երկայն կ'ըլլայ եւ փուշ չգտնուի անոնց
թեփերուն վրայ :

Շատ տեղերու մէջ ուր թունաւոր օձեր
կը գտնուին , կը գտնուի նաեւ բան մը որ
օձերու խածուածի դարման ըլլայ , բայց թե-
րեւս ամենէն ազդեցիկն է օղին : Սոխն ալ
շատ աղէկ է այս մասին , վասն զի եթէ
վէրքին վրայ դրուի , թոյնը դուրս կը քաշէ :
Փրօֆ. Յրէյլըր , յետախոյնով , գտաւ թէ
ամբողջ մարմինը օձի թոյնով թաթաւեալ
կենդանի մը արեան շիճուկը կամ նոյն իսկ
թունաւոր սողունի մը արեան շիճուկը
սքանչելի դարման է օձի խածուածի :

Օձին խնամքն իր ձագերուն վրայ հարց
մը եղած է եւ շատ հակաձառութեանց պատ-
ճառ : Ականատեսներ շատ մը բաներ պատ-
մած են ծնող օձի վրայ թէ վախցած ատենը
ձագը բերանը կ'առնէ : Բայց ընդհակառակն
նշանաւոր բնախոյզներ հաստատած են թէ
երբեք կարող եղած չեն այս ձարտարու-
թիւնը տեսնել օձին վրայ : Ամերիկեան Հա-
րաւային Բարոյիքնա Նահանգէն մարդ մը
տեսաւ որ գետի մը մօտ ունեցած մէկ
թփատանին մէջ մօքաղին կոչուած ջրային
օձ մը կը գտնուէր : Օր մը ստուգելով անոր
ճիշդ տեղը՝ նապատտակ մը դրաւ գետին
մերձակայ կոճղի մը վրայ , եւ քիչ մը հե-
ռու քաշուեցաւ դիտելու համար թէ ինչ
պիտի ընէր օձը : Օձը երբ նապատտակը տե-
սաւ , անմիջապէս վար իջաւ մացառուէն
եւ կոճղին քովէն սողալով դէպ ի նոսրացա-
տալը մօտեցաւ : Երբ մօքաղինը իր որսը
կոկորդին գրեթէ մինչեւ կէսը ներս քաշած
էր , մարդը մօտեցաւ , օձը յանկարծ բերնէն
դուրս տուաւ նապատտակը , եւ սուր սուլ-
ման ձայն մը հանեց , եւ ահա անմիջապէս
մօքաղինի ձագեր ելան կոճղին տակէն եւ
օձին բերանը մտան , եւ օձը արագ մը մէկ
կողմ գնաց : Ուստի կը հետեւցուի թէ մօ-
քաղինը այս միջոցը կը գործածէր իր ձա-
գերը պաշտպանելու : Եւ ուրիշ տեսակ օ-
ձերն ալ կը կարծուի թէ այս սովորութեան
կը դիմեն երբ զախնան : Այս օձերը կատա-
րեալպէս անվնաս են եւ դուրս . կ'ընտա-
նենան , այնպէս որ մինչեւ անգամ մարդու
ձեռքէ կերակուր կ'ուտեն :

ՀԱՎԱՅԵԱՆ ԿՂԶԻՆԵՐՈՒՆ ԼԵՁՈՒՆ
(Ու. Ր. ՉԷՐԷՐ)

Փողինէղիա , որ կը պարունակէ ուրոյն
արքայեղապետներ որոնց հետ կապուած են
ինչ ինչ փոքր կղզեխումբեր , ունի թխա-
մորթ բնակիչներ մութ կամ սեւ , ողորկ եւ
գոռոզ մազերով , որոնք իրենց զիցաբանու-
թեան , աւանդութիւններուն , սովորու-
թիւններուն եւ լեզուին նայելով կը թուի
թէ միեւնոյն ցեղին կը պատկանին : Վերջին
տարիներու ցեղաբանները եւ լեզուաբան-

ները Մահորի անունը կու տան այս ցեղին : Եթէ դիմ մը քաշուի նիւ Զէլանտէ եւ ան-
ցուի Սամոայի մէջէն Հալալեանց հիւսիսա-
յին արեւելեան կողմը , գրեթէ կ'որոշէ ա-
նոնց արեւմտեան սահմանագիծը : Անոնց
կը վերաբերին գծին աջակողմի բոլոր կղզի-
ները գրեթէ մինչեւ Ամերիկեան ծովա-
փունջը , իսկ ձախակողմը ոչ տեղ մը հիմա
կը գտնուի անխառն բաց ի երկու փոքր
կղզիներէ , եւ նոր Հերթիստոններուն
մէջ քանի մը ցրուեալ կէտերէ , եւ նոր
կուխնէայի հարաւային արեւելեան եւ թե-
րեւս հիւսիսային արեւելեան ծովկղերէն :

Մահորիներուն լեզուն լեզուախօսութեան
նախնական անխառն ձեւի մը կը վերաբերի ,
բայց քիչ մը կը տարբերի ստորնագոյն ա-
տիճանէն : Այս մեծ լեզուախօսական ընտա-
նիքին մասնաւոր յատկութիւնները սահմա-
նափակ ձայնական գրութիւն մը կը կազ-
մեն , ձայնաւորներ աւելի կը դործածուին
քան բաղաձայններ , եւ գրեթէ երբեք չու-
նին հորովումներ :

Սանտուիչ կղզիներուն բնակիչները Թա-
հիթիէ եկած են Սամոացիներուն հոն հաս-
տատուելէն շուտ ետքը : Անոնց Հալալեան
լեզուն շատ փոխուած է եւ հնչումները
տկարացած են : Յիշեալ կղզիներուն նախ-
կին Ամերիկեան մէկ ընդհանուր հիւսիսային
կըսէ այդ լեզուն համար թէ Գալապէս փա-
փուկ է որ աւելի կը նմանի թռչուններուն
դայլայիկներուն քան տառապեալ մահկա-
նացուններու բարբառին :

Իւրաքանչիւր վանկ եւ հետեւապէս իւ-
րաքանչիւր բառ ձայնաւորով կը վերջանայ ,
եւ բաղաձայններ իրարու քով չեն գար ա-
ռանց միջանկեալ ձայնաւորի մը : Ոչ մէկ
Հալալեացի կրնայ բաղաձայնով վերջաւորած
բառ մը ուղիղ արտասանել : Անոր ձայնը
անհակառակելի կերպով կը սահի եւ ձայնա-
ւոր գրի հնչման կերպարանը կ'առնէ : Զոր
օրինակ Պոսթըն կամ Լոնտոն հնչելու ատեն
կ'ըսէ , Պոսթոնա , Լոնտոնա :

Ամերիկացի միախոսարներն այս լեզուն
գրելու համար 12 գիրեր գործածեցին .
այսինքն՝ 3 ձայնաւորներ եւ 7 բաղաձայն-
ներ : Ասոնք բաւական են լեզուն բոլոր
ձայները ներկայացնելու : Բայց որպէս զի
պատշաճօրէն հնչուին ուրիշ երկիրներու
անուններն անձերու , տեղերու եւ իրերու ո-
րոնց Հալալեացիք պէտք ունին ծանօթանա-
լու , եւ մասնաւորապէս Սուրբ Գրոց ա-
նունները , 9 բաղաձայններ աւելցուեցան
այսուրեքներն վրայ :

Ինչպէս է բանը նոյն ընտանիքին պատ-
կանող բոլոր միւս լեզուներուն մէջ , վե-
րացեալ գաղափարներ բացատրելու մասին
թերութիւն մը կայ ընդհանուր բառերու եւ
խօսուածքի ձեւերու : Միեւնոյն ժամանակ
լեզուն հարուստ է նուրբ զանազանութիւն-
ներով , եւ ձօխ բառարան մը ունի : Այս
ամէն բաններուն վրայ , կ'ըսէ Սըր Զորձ Սիմի-
սըն , Հալալեացի լեզուն կրնայ հաճելի եւ
սիրուն թուիլ ժամանակէ մը ետքը , թէպէտ
առաջները տղայական , անորոշ եւ անհամ
կու դայ : Զորութեան եւ արտայայտութեան
նման բան չունի , եւ բնիկները երբեք բազ-
դատուելու չեն իբրեւ ատենաբաններ Հիւ-
սիսային Ամերիկայի նախկին բնակիչներուն
հետ : Անոնց լեզուն կարող չէ Հնդկաց
բարձր ոճին հասնիլ , բայց կը բղիւխ մեղրա-
հոս տկարութեամբ , որ թէպէտ երբեք նե-
ղութիւն չտար ականջին , միշտ տոգոհ կ'ը-
նէ մեզ :

Միսիոնարները մեծ դժուարութիւն կրե-

ցին Աստուածաշունչը Հալալեացի լեզուն
թարգմանելու ժամանակ , անոր մէջ գրա-
նուած այն շատ մը բառերուն համար ո-
րոնց համապատասխանող չկային անոնց
լեզուն մէջ , եւ որոնց վրայ բնիկները գա-
ղափար չունին , որպիսի են՝ հաւատք , ա-
ռաքինութիւն , ողջխոնութիւն , սրբու-
թիւն , հրեշտակ , աթոռ , եւն . : Հրեշտակի
վրայ բնիկներուն գաղափարը եւ ըմբռնու-
ն է կամ ասէն լէ՛ք թող մարդ , կամ
ասէն՝ հոգի , բան մը որ կը պաշտուի ,
կամ խորհրդաւոր բնութիւն ունեցող ոեւէ
բան :

Հալալեացիք իրարու եւ իրենց զաւակնե-
րուն անուն դնելու մասին միշտ այլանդա-
կութիւններ ցուցած են : Ամենէն չնչին
պարագաները առիթ կ'ըլլան անուն դնելու :
Եւ անուններ կ'առնուին զգուշիկ եւ նուազ
յատկութիւն ունեցող բաներէ , ինչպէս նաեւ
հակառակ յատկութիւն ունեցողներէն , ա-
ռանց ամօթ կամ նախատինք համարուելու :
Զոր օրինակ կան մարդիկ որ կ'անուանին
Շնուլթիւն , Ցանկութիւն , Բարկութիւն ,
Հպարտութիւն , Գողութիւն , Ստախօս ,
Պղծութիւն , Գինեմոլ , եւն . : Նաեւ մարդիկ
սովոր են իրենց անունները փոխել իրարու
հետ , կամ նոր անուններ առնել ըստ կամու :
Այսպիսի անուններու ծագումը երբեմն
զուարճալի է : Զոր օրինակ , երբ Քալիթ-
լանի , Քիլաճաքո՛ւայի ցեղապետներն հի-
ւանդացաւ եւ պէտք ունէր վիրաբուժական
գործողութիւն կատարել տալու իր վրայ ,
այդ ժամանակ հասարակութենէն մարդու
մը մանուկ մը ծնաւ , որուն ծնողքը զին
անուն մը որ կը նշանակէր « Զորս մաս եր-
կայն » ի յիշատակ վիրաբոյժին դանակին
ըրած ճեղքուածին երկայնութեանը :

Հալալեացիները սովորութիւն մը ունին
Երրայեցեաց մէջ ընդհանրացածին նման ,
այսինքն ժամանակ ժամանակ անձի մը նոր
եւ նշանակալից անուն մը տալ ի յիշատակ
նշանաւոր դէպքի մը որուն մէջ մասնակ-
ցութիւն ունեցած է անիկա : Այսպէս , Քա-
մէ՛համէ՛հա Դ . , երբ 1862ին մեռաւ իր ան-
դրանիկ եւ միակ զաւակը , իր ամուսինն ա-
նունը փոխեց եւ դրաւ Քալէլէ՛նճալանի ,
անուն մը որով հիմա ընդհանրապէս կը
ձանչցուի եւ որով կը գնէ յաճախ իր ստո-
րագրութիւնը : Այս նոր անունին նշա-
նակութիւնը եւ պատշաճութիւնը հասկնե-
լու համար հարկ է բացատրել թէ գրեթէ
բոլոր բարձրագոյն ցեղապետներուն անուն-
ները լա՛ն կը վերջաւորին , որ կը նշանակէ
թէ՛ « զգլխաւոր » թէ՛ « երկինք » , սկզբնական
նշանակութիւնն ըլլալով բարձրութիւն :
Քալէլէ՛նճալանի անունը հետեւապէս կրնայ
թարգմանուիլ « զգլխաւորին փախուստը » ,
կամ « երկինքին աներեւութացումը » : Այս
երկու թարգմանութիւններն ալ համակրա-
կան եւ բանաստեղծական լեզուով կը բա-
ցատրեն այս գողտրիկ մակղլին ընդունող
մօրը եւ զայն տուող հօրը կորուստը :

Երբ Քամէ՛համէ՛հա մեռաւ 1863ին , թա-
գուհոյն անունը անգամ մըն ալ փոխուե-
ցաւ , բայց այս անգամ ժողովուրդը դրաւ
անունը խանդակաթ համակրութեամբ : Ա-
ծական մասնիկը նա , որ կը նշանակէ « ամէն »
կամ « ամբողջ » , փոխանակուեցաւ ասի տեղ
որ եզակի սեռական է : Այնպէս որ մօր եւ
կնոջ առանձնութիւնը փոխանակ Քալէլէ՛նճա-
լանի բառով բացատրուելու , որ ըսել է
« զգլխաւորին » կամ « երկինքին փախուստը » ,
անկէ հետէ կը բացատրուի Քալէլէ՛նճալ-
լանի բառով որ կը նշանակէ « Բարձր զգլխա-

ւորներուն » կամ « Բարձր երկինքին փախու-
ստը » : Վասն զի ժողովրդին կը թուէր թէ
բոլոր ուրախութիւնը իրենց թագուհիին
համար հիմա խաւարեցաւ եւ թէ երկիրը
անոր համար բոլորովին թափուր եղաւ :

ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՊԱՆԵԼՈՒ ԿԵՐՊԸ (ԹԻՒՆԸ ՏԵ՛ Ո՛՝ ՔԵ՛ԻԷ)

Անգամադնական փորձերը եւ հետազո-
տութիւնները կը ցուցնեն թէ ծերութեան
զլխաւոր յատկանիշներն են մարդկային կազ-
մութեան մէջ մածիտային , մանրաթելային
յատկութիւնը : Կրի ածիտաները եւ փոս-
փորատները գտնուած են որ կրային բնու-
թիւն ունեցող ուրիշ աղերու հետ խառն այս
հողային դիրտերուն մեծագոյն մասը կը
կազմեն : Ինչպէս ցուցած է դիտողութիւնը ,
մարդս կը սկսի մածիտային վիճակի մէջ եւ
կը վերջանայ ոսկրային վիճակի մէջ — ման-
կութեան ժամանակ կակուղ եւ ծերութեան
ժամանակ կարծր : Տարիներու երկար մի-
ջոցին կամաց կամաց տեղի ունեցող փոփո-
խութեամբ ոսկրացումը յառաջ կու գայ :
Բայց միջին տարիքն անցնելէն ետքը ու-
կրային յատկութիւնը աւելի նշանաւոր յա-
ռաջացում մը կ'ունենայ : Հարկաւ այս հո-
ղային դիրտերը , որ կ'ազդեն բոլոր ֆիզի-
քական գործարաններուն վրայ , բնապէս
արգելք կ'ըլլան անոնց գործողութիւններուն :
Սրտին մասամբ ոսկրացումը արեան անկա-
տար չըջարեցութեան պատճառ կ'ըլլայ , որմէ
կ'ազդուի ծերացած անձը : Երբ շնչերակները
կը գոցուին կրային նիւթով , արեան չըջան
ազդեցութիւն կը կրէ , որմէ կախեալ է
աննշառութիւնը : Առանց աննշառութեան
մարմնի նորոգութիւն չըլլար : Ասոնցմէ ոչ
մին մատաղ տարիքի մէջ արգելք կ'ըլլայ
աննշառութեան եւ արեան չըջանին : Ամ-
բողջ փոփոխութիւնը լոկ յամբընթաց եւ
շարունակական հաւաքում մըն է կազմութեան
մէջ կրային դիրտերու : Երբ ասոնք չափա-
զանց կը շատնան եւ արտաքսումը կ'արգե-
լեն , ծերութեան հասակի կարծրութիւնը
եւ զօրութիւնն յառաջ կու գան : Այն ատեն
մարմնին գործողութիւններուն ամբողջական
արգելումը ժամանակի խնդիր է լոկ : Աւեւ
լորդ նիւթը որ արեան միջոցաւ անոր կազ-
մութեան մէջ շարունակ անցած միջոցին կը
հաւաքուի , կը դադրեցնէ այն փափուկ եւ
պատուական մեքենան զոր կեանք կը կո-
չենք : Այս է մահը : Վերլուծութեամբ ա-
պացուցուած է թէ մարդկային արիւնը կը
պարունակէ կրի , մակնէգիլայի եւ երկաթի
բաղադրութիւններ : Նոյն իսկ արեան մէջ
այսպէս կը պարունակուին հողային աղեր :
Մատաղ հասակի մէջ անոնք դուրս կ'ար-
տաքսուին : Ծերութիւնը այդպէս ընկու
կարողութիւն չունի :

Ուստի , որովհետեւ արիւնը մեր կերած
ուտեսաներուն մարմնի փոխարկումէն կ'ար-
տաքսուի , պէտք է որ ուտեսաններուն մէջ
վնտռենք հողային հաւաքումները որոնք
ժամանակին կը խնդուին կազմութեան մէջ
եւ ծերութիւն յառաջ կը բերեն : Գրեթէ
մեր ամէն մէկ կերածը քիչով շատով կը
պարունակէ կեանք կարճեցնող այս տար-
րերէն , կրային աղերուն միջոցաւ որ կը
մտնեն ամենուն անունը տուող արեան մէջ :
Այսու ամենայնիւ զգուշաւոր ընտրութիւն
մը կարող կ'ընէ մեզ զերծ մնալ անոնց յո-
ռեգոյններէն : Հողային աղեր շատ կը զըտ-
նուին արմաթիւններուն եւ նոյն իսկ հացին
մէջ : Թէպէտ ասոնք ըստ երեւութիւն ու-

տեղիքներուն մէջ ամենէն անձնասիրն են , մեծապէս կը նպաստեն մեր մարմիններուն մէջ կրային նիւթերու հաւաքուելուն : Գըլ- խաւորապէս պտուղներէ պատրաստուած կերակուրը լաւագոյնն է տարիքոտ անձանց համար , սա պատճառաւ որ բորակածին քիչ ունին , եւ ոսկրային գիրտերը որոնք վտանգաւոր են՝ սակաւ կ'ըլլան հաւանօրէն : Զաւիաւոր ուտողները ամէն պարագայի մէջ շատ մը աւելի յարմարութիւն ունին երկարակեցութեան քան այնպիսիները որոնք շատակեր են : Պտուղները , ձուկերը , հաւերը , գառան միսը եւ հորթի միսը կերակուրի ուրիշ նիւթերէ քիչ կը պարունակեն հողային աղեր : ուստի աւելի յարմար են տարիքը առած անձանց համար : Եղան միսը եւ ոչխարի միսը սոյնորաբար շատ աղեր կը պարունակեն . եւ ուստի պէտք է զգուշանալ անոնցմէ : Հողային նիւթեր աւանդէն քիչ պարունակող կերակուրը ամենէն յարմարն է ծերութեան հասակը յապաղեցնելու համար , վասն զի կազմութիւնը կը պահէ արդիւններով խճողուելէ : Միջին հասակէ ետքը ամէն օր թորեալ ջուրի կիրառութիւնը ամենէն կարեւոր միջոցներէն մին է հիւթանջատութիւնն եւ առողջութեան խանգարումն արգելելու համար : Իսկ ջրախառն փոսփորական թթուն գիրտութեան ճանչցած ամենէն զօրաւոր ներգործիչներէն մին է մարդկային կազմութիւնը ծերութեան հասակին յատուկ անպատեհութիւններէն պաշտպանելու եւ դերձ պահելու համար : Եթէ ամէն օր անկէ գործածուի թորեալ ջուրի հետ խառն , կ'օգնէ ծերութեան մերձեցումը յապաղելու : Իր թթուածնի հետ ունեցած խնամութեամբ՝ վերն ակնարկուած մանրաթիւային եւ մածիւտային գիրտերուն հաւաքումը կ'արգելէ եւ կազմութեան մէջն անոնց արտաքսումը կը դիւրացնէ :

Հոս ամփոփենք ըսուածները . Զգուշացէ՛ք հողային աղեր շատ պարունակող բոլոր ուտեստներէն , գործածեցէ՛ք շատ պտուղ , մանաւանդ հիւթեղ եւ չիւսուած խնձոր , եւ ամէն օր երկու երեք բաժակ թորեալ ջուր խմեցէ՛ք , մէկ բաժակ ջուրին մէջ տասը տասնըհինգ կաթիլ ջրախառն փոսփորական թթու կաթեցնելով : Այս կերպով պիտի երկնան կեանքին օրերը , յապաղի ծերութիւնը եւ ապահովուի առողջութիւնը :

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՅ ԸՆԹԵՐՅՈՒՄ

Այս պատուական գիրքը սքանչելի յատկութիւններ եւ գորութիւն ունի : Զայն կարդացողը , ըլլայ անդգայ , տարակուսող , թիրահաւատ , կամ անհաւատ իսկ , հարուստ կամ աղքատ , ուսեալ կամ անգիտ , չար կամ բարի հիւանդ , տրտու՛մ , պիտի գտայ անվրէպ թէ այն չիմանիր ուրիշ գրոց : Երանի թէ փորձն ընէին ամէն անոնք որ կարդալ գիտեն եւ չգիտցողները կարդալ տային կամ մտիկ ընէին : Երեսուն տարուայ փորձառութիւնս կը հաստատէ թէ շատ օգտակար է մարդուս ամէն պարագայի մէջ : Աղքատութեան մէջ հարստութիւն , տրտմութեան մէջ մխիթարութիւն , շուարման մէջ առաջնորդ , թշնամիներու մէջ պաշտպան , գործի մէջ օգնական , խաւարի մէջ լոյս , մահուան մէջ կեանք եւ ամէն բանի մէջ ամէն բան է : Կրնամ նաեւ վկայել թէ անոր օգտակարութիւնը կ'աւելնայ երբ ,

Նախ՝ կանոնաւոր կերպով կարդանք զայն : Ծննդոցէն սկսած , նոյն ատեն Մատթէոսէն ալ սկսէք , սաղմոսներէն ալ կարդացէ՛ք

քիչ քիչ մինչեւ որ բոլորը լիննայ տարուան մը մէջ կամ գոնէ երկու տարուայ մէջ : Ոմանք այլեւայլ մասերէն հաճոյք չեն քաղեր : Եթէ առանց համար մը ձգելու կարդան , պիտի տեսնեն թէ անօգուտ սեպուած կտորներուն մէջ ալ գանձեր կան : Ճիշդ գիրքը օգտակար է : Մանաւանդ եկեղեցւոյ պաշտօնեայք պարտին աւելի կանոնաւոր եւ աղօթքով ու մտածութեամբ կարդալ , քիչ եւ թուղթ ի ձեռին :

Երկրորդ , երբ կարգաւ անոր մէկ կտորը մէկէն , ինչպէս Դանիէլը կամ Զաքարիան կամ Մատթէոսը : Աս տեսակը տարբեր հաճոյք կու տայ եւ օգուտը ունի : Լրագիրը կտոր կտոր չէք կրնար կարդալ , լմանը եւ մէկէն : Սուրբ Գիրքը կրնաք կտոր կտոր մինչեւ իսկ մէջեւէ համար կարդալ ամէն անգամին եւ օգտուի : Սակայն մէկ կտորն ամբողջ մէկէն կարդալն ունի իր մասնաւոր օգուտը , որ վերոյիշեալէն շատ տարբեր է : Գիշեր մը , երբ տեսայ քուսն չիտանիր , ճրագը վառեցի , Յովնանու առաջին թուղթը մէկէն կարդացի : Լիննալէն ետքը մարեցի ճրագը եւ ջանացի կրկնել զայն երեւակայութեանս մէջ իւրաքանչիւր գլխէն որչափ որ կրնայի յիշել : Ատկէ մեծ հաճոյք գտացի : Օր մը քանի մը պաշտօնէից հետ միասին հոգեւոր խօսակցութիւն կ'ընէինք : Առաջարկուեցաւ կարդալ Ա Տիմոթէոսի ամբողջ թուղթը սա պայմանաւ որ ընթերցման ատեն ինչ տպաւորութիւն որ առնենք ունէ համարէ՛ ետքը յայտնենք : Եղաւ . այնքան քաղցր , չինիլ եւ օգտակար եղաւ որ ամէնս ալ ծունկի բերաւ ու աղօթել տուաւ եւ ամէնուն Պենտեկոստէի մը հոտը գոնէ առնել տուաւ : «Վերնատուն» կարծեցինք մեր ժողովուած տեղը : Որոշեցինք որ «Վաղը» երթանք այսինչ գիւղը՝ այսինչ պաշտօնեային տունը , ուր նոր դացիք էր եւ պատճառ ունէր քիչ մը տխուր ըլլալու : Գացինք , նորէն հոգեւոր խօսակցութիւն , քիչ մըն ալ մեր ցաւոց եւ դժուարութեանց վրայ , ետքէն ընթերցում երկրորդ թուղթին : Տպաւորութիւնը , հաճոյքը , օրհնութիւնը աւելի եղան : Մէկը սպսէս ըսաւ . «Ընթերցումէն առաջ կը խորհէի չերթալ ժամանակի կարծութեանն համար , առանկանի պակասութեանն համար : Հիմա բոլորովին տարբեր կը խորհիմ , պիտի երթամ առանց բան մը խորհելու : » Խօսքին իմաստը եւ ոչ բուն բառերը կու տամ : Ուրիշներ ալ յայտնեցին իրենց առած տպաւորութիւնները : Այո , զգացինք թէ նորէն «Վերնատուն» ենք , թէպէտ տեղը տարբեր է : Ամէնքս աղօթեցինք եւ կաղաւորուած եղանք :

Ուրիշ անգամ մը առաջարկուեցաւ ժողովրդէն ոմանց ներկայութեան կարդալ Յովնանու ամբողջ Ա թուղթը : Փորձը եւ արդիւնը նոյն եղան : Ընթերցման յաջորդեց հոգեւոր քաղցր խօսակցութիւն եւ ջերմեռանդ տաք աղօթքներ՝ անանկ որ առաջարկուեցաւ մէյմ'ալ նոյնը ընել , եւ եղաւ նոյն օգտակարութեամբ : Միայն թէ եղաւ մէկը որ առարկեց թէ կը ձանձրանայ : Զանձրացողը աւելի աղէկ է չգայ , կամ մեկնի այսպիսի ժողովէ մը եւ կամ լուռ կենայ , համբերէ , անշուշտ ինք ալ պիտի օգտուի : Անարժանաբար եւ խոնարհութեամբ կը թելադրեմ մանաւանդ մէկտեղ գալով Սուրբ Գրոց ընթերցման տպաւորութեանց վրայ խօսիլ ու աղօթել : Բնաւ կասկած չունիմ թէ Սուրբ Հոգին , հեղինակը , ներկայ եւ գործող է անդ : Մեր տկարութիւնը , պաղութիւնը , տրտմութիւնը , յետադիմութիւնը

եւ չնորհաց մէջ չաճելուն մէկ մեծ պատճառը սա է : Կը խնդրեմ որ այս ձմրան պարապ ժամերը եւ նոյն իսկ շատ լեցուններէն ոմանք՝ տանք այս ձեւ ժողովներու եւ ընթերցութիւններու : Աղօթքի ժողովներէն երբեմն շատ աւելի օգտակար պիտի գտնենք , դասէն ալ աւելի : Հոն աւելի մարդու ճայն կայ , հոս Ստուծոյ . հոն աւելի մարդու շունչ կայ , հոս Սուրբ Հոգին , թէեւ անոնց ալ օգուտը անուրանալի է : Զորս զուլիս , հինգ զուլիս ընտրանք լաւ կարգացող մը յատակօրէն կարդայ : Ունինգիրը մեղուի պէս թեւածէ աս կամ ան գեղեցիկ համարին վրայ : Միւս կողմէն Սուրբ Հոգին իր գործը գիտէ . անանկ տպաւորութիւններ կու տայ եւ անանկ համարներէն որ կը սքանչացնէ : Հապաւսոնց վրայ եղած լուրջ եւ զգաստ խօսակցութիւնը . մանաւանդ կ'աղաչեմ վիճաբանական բան չխառնել հետը : Աստուծոյ խօսքը ինչ աղբեցութիւն ըրաւ վրադ , որ խօսքը աղբեց , զայն պատմէ : Տրտմեցո՛ւց , ուրախացո՛ւց , քաջալերե՛ց , դորացո՛ւց , ինչ ըրաւ՝ ան ըսէ : Հապաւսոր յաջորդող աղօթքները : Այս կերպը փորձով տեսայ աւելի աղօթք կը հոսեցնէ շատ սրտերէ քան աղօթքի ժողովի մը ամենէն աղբու յորդորը , թէեւ ան ալ իր տեղը ունի : Ծառ ուրախ պիտի ըլլամ , եթէ փորձելով օգուտը տեսնուի , հրատարակուի որ ընդհանրապէս մեր մէջ : Եւ եթէ անմիջապէս օգուտը չտեսնուի , չյուսահատինք , հաւատարիմ ու իմաստուն փորձը ի դերեւ չելլեր , եւ վստահ եմ որ շուտ կը յաջողի :

Սուրբ Գրոց ընթերցման երրորդ կերպն ալ է Սուրբ Գիրք բանալ մէկէն աչքիդ զարկած համարը կարդալ : Փորձեր եմ , երբեմն զարմանալի օրհնութիւն վայելած եմ : Դեռ անցած դիշեր բացի եւ անա գոտայ Ես . ԽԸ . 9 — 11 : Ո՛րչափ մխիթարութիւն տուաւ նմանապէս Ես . ԾԴ . 13 — 17 : Ուրիշներէ ալ լսած եմ : Կարդացած եմ ոմանց պատմութիւնը : Ծուարման , տրտմութեան , նեղութեան վիճակի մէջ Նախախնամութիւնը զարմանալի համարներ տուած է , եւ մեծ օրհնութիւն պատճառեր է իր դրքին զիմողին՝ մինչեւ իսկ աս տարօրինակ միջոցով : Ասոր հակառակ խօսող ալ կայ : Բան մը պիտի չըսէի՝ եթէ միայն ան ըլլար կերպը Սուրբ Գիրք կարդալուն : Յարատեւ կանոնաւոր ընթերցում , մէկէն գիրք մը կամ քանի մը զուլիս կարդալ՝ եւ երբեմն ալ վերջին կերպը մեծ օրհնութիւն եղած են անկասկած : Փորձեցէ՛ք եւ վկայեցէ՛ք :

Զորրորդ կերպն է տան զաւակաց՝ որ ընթերցումէ չեն կրնար օգտուիլ շատ՝ Սուրբ Գիրքը իբրեւ պատմութիւն , այո , հեքեաթի ձեւով , ներկայացնել , Փորձեցէ՛ք ու պիտի տեսնէք թէ տղաք ո՛րչափ կը սիրեն լսել եւ ձեզ ձանձրացնելու չափ պիտի ստիպեն որ իրենց կայենի , Աբելի , Նոյի , Աբրահամի , Դաւիթի ու Գողթաթի պատմութիւնն ընէք : Հապա Յիսուսի , անոր ծննդեան , հրաշքներուն , չարչարանաց , եւն . պատմութիւնը : Աս ալ Սուրբ Գիրք կարդալ է : Քանիցս տեսած եմ որ փոքրիկները այնքան կ'աղբուրէն որ ոտքը կ'իյնան , «Հայրիկ , աղօթէ՛ք» ըսելով : Լսած ատեննին Սուրբ Հոգին ինչե՛ր կ'ընէ՝ մենք չենք տեսներ : Բայց կասկած չկայ որ Ան՝ գործ կը տեսնէ՝ աւելի քան ան ատենը որ տղեկը ճարտարախօս քարոզիլ մը դէմ նստած՝ ժողովարանին մէջ մեծերու հետ մտիկ կ'ընէ , թէեւ աս ալ իր օգուտը ունի : Սուրբ Գրոց ընթերցման ուրիշ ձեւ մըն ալ տեսած եմ : Պաշտամունքէն առաջ

գեո երեցը չեկած՝ կարգալու կարողութիւն ունեցող եղբայր մը կ'ըլլէ եկող ժողովրդին Սուրբ Գիւրք կը կարգայ մինչեւ որ երեցը գայ։ Անշուշտ առաջ իր օգուտն ունի։ Պատուելին չէ եկեր ըսելով ասդին անդին թափառել կամ աշխարհային խօսակցութիւն ընելէն լաւագոյն է ներս մտնել եւ Սուրբ Գրոց ունկնդիր ըլլալ։ Մը. Մուտի կ'ըսէ, «Յուշուր ինծի մէկը որ Սուրբ Գիւրք շատ կը կարգայ, ես ալ ցուցնեմ քեզի ան որ շատ հոգեւոր է»։ Աս նոյնչափ ստոյգ է եւ կեղեցիկ մը համար ալ։ Որչափ ան՝ Սուրբ Գիւրք գործածէ՝ այնքան արթուն, գործունէայ, աճող եւ իր Տէրը փառաւորող կ'ըլլայ։ «Աստուծոյ խօսքը առատապէս բնակի ձեր մէջը»։ Ամէն։

Զնըուշ

ԳԱՌԱՅԻ ՍՊԱՆԱՅԵԱՆ

Նոյ. 3, 1898

ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՄԵՐ

Նոյ. 11ին (Ն. Տ.) Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան Երկսեռ Վարժարանի տնօրէնուհի Տիկ. Ե. Տ. Մարտին եւ իր երկու պաշտօնակիցներ, Օր. Ա. Պ. Ճոնս եւ Օր. Մ. Պարքը, ի պատիւ Աւետիքեան բազմաշխատ խմբագիր Տր. Հ. Ս. Պարնըմի եւ Լանկայի Աւետ. Հայերու եկեղեցիին սիրելի հովիւ Պատ. Ա. Կ. Պետիկեանի, որոնք դեռ վերջերս վերադարձած են Ամերիկայէ եւ Անգլիայէ, տուն յոյժ սիրալի երեկոյթ մը նոյն վարժարանի ընդունելութեան ընդարձակ սրահին մէջ։ Ներկայ էին նոյն թերթի արտօնատէր Տր. Ճ. Գ. Կրին, Տր. Պարնըմ, Պատ. Պետիկեան եւ 100է աւելի անձեր, որոնք կը ներկայացնէին Կէտիկ Փաշա բնակող Աւետ. Հայերու էն ծանօթ դէմքերը։

Ժամը 7ին (Ը. Ե.) երեկոյթը սկսաւ ընտիր զուգերգով (duet) մը, զոր Օր. Զ. Կ. Վարդանեան եւ Օր. Ե. Ս. Մարտինեան դաշնակի վրայ նուագեցին զեղեցկապէս։ Ապա ներկաները, հայեր, մայրեր, երիտասարդներ եւ օրիորդներ, բաժնուեցան քանի մը խմբակներու, որոնք ունեցան շատ ոգեւորեալ խօսակցութիւններ շահեկան եւ կրթիչ նիւթերու վրայ, նաեւ զուարճալի եւ անմեղ խաղեր։ Երգեցիկ երկսեռ խումբ մը, զոր կը կազմէին վերոյիշեալ եկեղեցիին երգիչ խմբակի 7 անդամները, նոյն վարժարանի 4 հայ ուսուցչուհիները եւ 3 օրիորդներ, դաշնակի ընկերակցութեամբ պարբերաբար քառաձայն երգեց Վսած եմ ես Փրկչի մը սէրն, «Փառք Յիսուսի, փառք, փառք անհուն» եւ «Երուսաղէմ, տուն փառաւոր», (երկար եղանակով) երգերը։ Ի վերջոյ յիշեալ 3 Պատ. անձեր հետեւեալ կարգով, յաջորդաբար, ըրին պարագային յարմար ուղերձներ, որոնց ամփոփումները կը ջանամ հաղորդել Աւետիքեանի անուն ընթերցողներուն։

Տր. Կրին. Մեծ հաճոյք մըն է մեզ համար այսպիսի հանդիսաւոր երեկոյթի մը մէջ ողջունել զաղուստը մեր սիրելի հովիւ Պատ. Պետիկեանի, որուն նկատմամբ համակրութիւն եւ մեծ կարօտ կը զգայինք։ Աստուած ողորմեցաւ մեր ժողովրդեան, եւ դարձեալ զինք մեզ պարգեւեց։ (Այս խօսքերը կ'ակնարկէին Պատ. Պետիկեանի վտանգաւոր մէկ հիւանդութեան, զոր ունեցած էր Անգլիա գտնուած միջոցին)։ Մեծ է մեր ուրախութիւնը, որուն համար փառք կու տանք մեր երկնաւոր Հօր։ Կը զգանք թէ այս ժողովուրդը ունի մեծ կարօտութիւններ։ Եւ սակայն անոր համար պահուած է փայլուն ապագայ մը։ Զեղմէ մէկ մաս մը քիչ ժամանակէն պիտի երթայ իր յաւիտեանական

հանգիստը։ Եւ եթէ ներկայ առոյգ երիտասարդութիւնը ունի իր առջեւ բարձր եւ բարի նպատակ մը, Տէրոջ փառքը եւ Անոր եկեղեցիին պայծառութիւնը, իրաւամբ պիտի զօրանայ եւ զարգանայ այս ժողովուրդը։ Դիտենք թէ այս ժողովուրդը ունի մասնաւոր եւ մեծ կարօտութիւն (եկեղեցի) մը։ Բայց երբ Աստուած կը հաւնի ժողովրդեան մը գործերուն եւ կեանքին, անտարակոյս Անիկա պիտի պատրաստէ յարմար առիթը եւ միջոցը՝ լեցնելու համար այդպիսի կարեւոր պէտք մը։ Տէրը կը յաջողցնէ կերպը ժողովրդեան մը, որ կը ջանայ սիրելի եւ հաճելի ըլլալ իրեն։ Այս է իմ խորհուրդս։ Դանիէլ սիրելի էր Աստուծոյ, եւ իսկոյն պատասխանուեցաւ իր աղօթքին, զոր դեռ նոր սկսած էր։ Տէրը կը սիրէ զմարդիկ երբ կը հաւնի անոնց գործերուն։ Աստուած կ'ուզէ որ մարդիկ իրենց բարի գործերով վկայութիւն տան իրեն։ Երբ ժողովուրդ մը, ամէն բանէ առաջ եւ աւելի, կը վնասէ Տէրոջը կամքը եւ գործը, անշուշտ Անիկա պիտի հողայ անոր կարօտութիւնները։ Օտար պաշտօնեաներ եւ գործողներ, վաղ կամ անագան, կ'անցնին եւ կ'երթան։ Սակայն եկեղեցին միշտ կը մնայ։ Եւ եթէ ժողովուրդ մը լաւ խմբուեալ է Աւետարանի ուղիղ սկզբունքներով եւ առողջ ճշմարտութիւններով, թող ուրախ ըլլայ, թէ եւ իր ունեցածն է անշուք եւ անփառունակ խրճիթ մը միայն։ Ուր որ հոգեւոր եւ ճշմարտութեամբ երկրպագութիւն կը մատուցուի Աստուծոյ, ահա հոն ներկայ է Անիկա։ Տէրը հաւնի այս ժողովրդեան ներքին կեանքին, եւ օգտակար ըլլան մեր սիրելի հովիւն քարոզութիւնները եւ ուրիշ շնորհաց միջոցներ։ Այս է մեր գլխաւոր մագլթանքը եւ էն մեծ փախաքը։

Պատ. Պետիկեան. Այնչափ յուզուած կը զգամ ինձ նկատմամբ ցոյց տրուած խանդավառ խօսքերէն, որոնց համար խորին շնորհակալութիւնս յայտնելու բառ չեմ գտնար։ Մենք ուրիշ բան չունինք։ Մէկ բան միայն ունինք։ ՉԱստուած ունինք։ Եւ մեր աչքերը միայն Անոր կը վերցնենք։ Ուրախ եւ հաճելի ընկերութիւն մը ունինք հոս այս գիշեր, թէ եւ, ընդհանրապէս, ցաւի մարդիկ ենք։ Քանի որ աշխարհութիւն եւ զաւ մեր էն փախաքած բանին, անոր համար ուրիշ բան չենք ըսեր։ Գիտենք թէ յանցաւորաւ ենք։ Եւ շնորհակալութեամբ պիտի ընդունինք եթէ մեր անարժանութիւնները ըսուին մեզ, այնպէս որ մեր երկնաւոր Հօր աւելի մօտիկնանք։ Եւ սակայն, տակաւին, գիտենք թէ Աստուած իր անհուն ողորմութեամբ բարիք պիտի ընէ մեզ։ Առաջին անգամ է որ մայրաքաղաքիս մէջ օրինաւոր կերպով սարքուած երեկոյթի մը ներկայ կը գտնուիմ։ Եւ երեւակայութեամբ կ'երթամ հոն, ուր կան փառքի եւ ուրախութեան հրաշարուեստ մարմնացումները, որոնց մէկ մանրանկարը կը տեսնենք հոս այս պահուն։ Այս կարգի համախմբումներ, հետեւաբար, մեր ընտանեկան եւ ընկերային կապերը պիտի ամրապնդեն։ Եւ նոյն իսկ անմեղ խաղեր եւ հաճոյքներ պէտք չէ արհամարհելի եւ խոտելի ըլլան ծնողներուն կողմէ։ Հաւատակ պարագային մեր պատանիներ եւ երիտասարդներ վնասող եւ կործանարար հաճոյքներու պիտի հետամտին։ Չեմ կարծեր որ միօրինակ եւ տափակ կեանք մը անցնել օգտակար ըլլայ։ Եւ ես շատ երջանիկ կը զգամ ինքզինքս որ մեզ ե'ընծայուի այս պատուական եւ օրհնեալ երեկոյթը։ Անգամ մըն ալ կը յայտնենք այս բարեխիտ ընտանիքին մեր փոխադարձ սէրը եւ հա-

մակրութիւնը իմ եւ իմ աղջիկ ունկնդիրներուն կողմէ։ Վերջապէս չենք կրնար լուռ մնալ եւ չյայտնել մեր մասնաւոր խնդակցութիւնը որ յարգելի Տր. Պարնըմ հաճած է մեր մէջ, մեր մօտիկը, հաստատել իր բնականութիւնը։ Սրտարեւ այս երկու ընտանիքներու ներկայութիւնը պայծառ եւ լուսաշող մոլորակներու նման պիտի ըլլան մեր ժողովրդեան մէջ։

Տր. Պարնըմ. (Թերեւս կրկնութիւն պիտի ըլլայ դնել հոս երրորդ շահեկան ուղերձին առաջին մասը, զոր ընթերցողներ ժամանակին կարգացին Աւետիքեանի 49րդ թիւի խմբագրականին մէջ։ Ուստի կը շատանանք նշանակել անոր վերջին մասը միայն)։ 13 տարիէ ի վեր Կ. պոլիս կը գտնուիմ։ Եւ այդ երկար ժամանակամիջոցին մէջ բնական եւ մայրաքաղաքիս արուարձանները, գլխաւորաբար՝ Իւսկիւտար, Պէպէք, Էւն.։ Եւ ահա հիմա կու գամ հաստատուիլ քաղաքիս կեդրոնը, Կէտիկ Փաշայի մէջ, միայն մէկ նպատակի համար, Քրիստոսի շնորհաց Աւետարանին վկայ ըլլալու ժողովրդեան մը մէջ, որ այնքան սիրելի է ինձ։ Վերջապէս, եթէ ձեր հովիւին ձեռքերը վեր բռնել կարող ըլլամ, այն ինձ համար մեծ բերկրութիւն է։

Ապա երգուեցաւ փառաբանութեան երգը (երկար եղանակով), եւ Պատ. Պետիկեանի աղօթքէն ետքը, ժամը 10ին, ժողովուրդը ցրուեցաւ գոհունակ սրտով եւ հաճելի տպաւորութիւններու ներքեւ։

Այս առթիւ, Թերեւս, աւելորդ չէ յիշել թէ սոյն երեկոյթէն ի վեր ամէն հինգշաբթի գիշեր, աղօթքի ժողովէն վերջ, այս նորակազմ երկսեռ երգեցիկ խումբը, Տիկ. Մարտինի առաջնորդութեամբ, նոյն սրահին մէջ կ'ունենայ երգաժողով մը, որուն մէջ կ'ընէ նոր եւ հոգեւոր երգերու վարժութիւններ։ Կը յուսանք թէ ներկայ ձմրան երկայն գիշերներու միջոցին պիտի ըլլայ այս հաճելի եւ միանգամայն օգտակար ժամանց մը։

Կ. պոլիս

Գ. Օ. Գ.

Ա. Զ. Դ. Ե. Բ.

ԳԻՆՈՎՈՒԹԻՒՆ

20րդ հատոր «Առաջնորդ Առողջապահութեան» անուն աշխատանքութեան մը, զոր կը պատրաստէ ծանօթ բժիշկ Տր. Իււթիւ-ճեան։ Երես 47։ Գին 2 դահ.։ Հասոյթն յատկացուած է աղքատի կրթական գործին եւ Գումգափուի Զորից Միացեալ Թաղից Աղքատախնամին։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՑՑ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԱՑՈՑՑ

1899

Համառօտ եւ Ընդհանր.։ Գին 1 եւ 2 1/2 դահ.։ Կը ցուցնեն Հայոց եւ Հոռմէականաց, Յունաց եւ Լատինացւոց, Հրէից եւ Թրքաց բոլոր տօները եւ տոմարական տեղեկութիւնները։ Ընդհանր. յաւելուածաբար կը պարունակէ առողջապահական, բնութեական եւ պատմական գիտելիքներ, 60 հրահանգ երջանիկ ամուսնութեան, 30 հրահանգ աղքատ կրթութեան, 40 հրահանգ ճշմարիտ մարդկութեան, 30 զուարճալիք, 80 առած, Էւն.։ Երես 304։ Թղթակազմ։ Ընտիր փառակազմի ալ կը պատրաստուի։ Հասոյթը Որբանոցին յատկացուած է։

Հոգաբարձութիւնս ջերմապէս կը յանձնարարէ Պատուարժան հասարակութեան մէն մի անհատի որ, նկատողութեան առնելով Որբանոցիս մէջ պատասպարեալ 100 աղքատ եւ անտէրունչ որոց մեծ կարօտութիւնը, հաճի նուէր մը ընել սոյն հաստատութեան գոնէ մէկ մէկ օրացոյց գնելով։

Համառօտ.։ Գին 1 եւ 2 1/2 դահ.։ Արեւելեան Որբանոցի

Երիտասարդաց կիրականօրեայ աղօթքի ժողովը կը սկսի ժամը 9ին (Ը. Թ.) Պայպէ Հառուսի մատրան մէջ։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրբաթ Սէլամըդի արարողութիւնէն ետեւ Յրանսայի նախկին վարչապետ Մ. Պուրժուա եւ Պելլրաւի Յրանսական զեւպան Մ. Մառ- շան ոչ-պաշտօնապէս պատիւ ունեցան Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու :

Ուրբաթ գիշեր Ռուսական Փո-թ շոգե- նաւը կէս գիշերէն քիչ առաջ ժամանեց Սեւ Ծովէն Վոսիորի բերանը : Շոգենաւին մէջ էր Նիքոլա մեծ-գոլը, որ Ռուսիոյ Ձարին կողմէ Վեհ. Սուլթանին զրկուած է յատուկ պաշտօնով : Երբ շոգենաւը Վոսիոր մտաւ, բերդերէն Պենկալեան լոյսեր վառուեցան որով լուսաւորուեցաւ Նեղոսցին ամբողջ լայնու- թիւնը : Շարաթ առաւօտ կանուխ Վոսիորի բերանին բերդերը ողջունեցին Ռուսական զօրը, եւ Վեհ. Սուլթանին կողմէ մեծ-գոլը բարի գալուստ մաղթելու նպատակաւ զրկուած բարձրաստիճան պաշտօնատարները Գալաթ գացին : Ռուսական զեւպանն ալ հոն գնաց Ռուսական պահակաւաւով : Նիքոլա մեծ- գոլը Պէօլլե-քոթէի Ռուսական զեւպա- նատունը գնաց եւ հոն ընդունեցաւ Օսմ. բարձրաստիճան պաշտօնատարները : Յետոյ դարձեալ մտաւ Փո-թ շոգենաւը եւ Տո- մապաղչէ եկաւ, ուր Արտաքին գործերու նախարար Թէվֆիկ փաշա եւ Արտաքին գոր- ծերու պաշտօնարանին արարողապետ Իս- րահիմ պէյ Ռուսական շոգենաւը մօտեցող բարի գալուստ մաղթեցին մեծ-գոլին : Կէսօրէն ետքը մեծ-գոլը ցամաք ելաւ Տոմապաղչէի առջեւ, եւ իր հետեւորդնե- րուն հետ պալատական կառքերով գնաց ուղ- դակի Երլորդի Կայս. պալատը, ուր ընդուն- ուեցաւ Վեհ. Սուլթանին եւ մատոյց Ձարին ինքնագիր նամակը : Այդ առթիւ ընդունեցաւ Իմթիյազի ականակուռ պատուանշան : Ապա գնաց Բերայի Ռուսական զեւպանատունը, ուր պիտի բնակի որչափ ժամանակ մնայ Կ. պոլսոյ մէջ : Կիրակի, Ձարին անուան տարե- դարձին օրը, Օսմ. պահակաւաւը եւ օտար զեւպանատուներու պահակաւաւերը զօշ- ներով դարձաւորեցան, եւ Օսմ. պահակա- նաւը միջօրէին թնդանօթ արձակեց : Երե- կոյն ընդունելութիւն մը եղաւ Ռուսական զեւպանատան մէջ : Երկուշաբթի երեկոյ Երլորդի պալատան մէջ Կայս. հացկերոյթ մը տրուեցաւ Նիքոլա մեծ-գոլին, որու հետ էր Ռուսական զեւպան Մ. Ձինո- վիւզ : Հացկերոյթին ներկայ եղան նաեւ Մեծ Եպարքոսը, Պատերազմական եւ Ծո- վային նախարարները, Պետական խորհրդի նախագահը, Արտաքին գործերու նախա- րարը, Թնդանօթարանի վերատեսուէրը, ինչ- պէս եւ մեծ-գոլին հետեւորդները, Ռուս զեւպանատան պաշտօնէութիւնը, Փո-թի եւ Ռուսական երկու պահակաւաւերուն բարձ- րաստիճան սպաները, եւ Կայս. արքունեաց պաշտօնատարներ :

Յրանսայի նախկին վարչապետ Մ. Պուր- ժուայի արամադրութեան տակ զրուեցաւ Կայս. ախոռներէն կառք մը, որով կը կա- տարէ իր պառնները մայրաքաղաքիս մէջ : Նաեւ առաջին կարգի Օսմանիյէ պատուա- նշան շնորհուեցաւ անոր :

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհուեցաւ Սերալիոյ Յրանսական զեւպան Մ. Մառշանի :

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին Շիշլիի հրկիզեալնե- րուն փութով թոյլ տալու որ իրենց տու- ները վերաշինեն :

Եւմէնի մէջ հրատարակուած Սա-ա լրա- գիրը կ'ըսէ թէ Պահարտ ցեղը որ ժամա- նակէ մը ի վեր անդուսպ ու անհնազանդ էր երկու ամիս առաջ պատժուեցաւ եւ կարգի բերուեցաւ Կայս. զօրքերուն ձեռամբ, եւ թէ այդ ցեղին վերաբերողներէն բաւական թուով անձեր Կայս. կառավարութեան ղեկու- թեան ապաստանեցան եւ կը խոստանան այլ- եւս անկարգ վարմունքի մէջ չդառնալ :

Օսմ. պետութեան հեռաւոր կողմերը պաշ- տօնավարող ստողապահական պաշտօնեա- ներուն իրենց պաշտօնատեղիներէն բացակայ գտնուելուն պատճառաւ յառաջ եկած ան- պատեհութիւնները եւ անկանոնութիւնները նոր անօրինութեան մը առիթ տուին : Այ- սուհետեւ հեռաւոր կողմերու այգալիսի պաշ- տօնեաներ առանց իրապէս անհրաժեշտ հարկի պիտի չարտօնուին իրենց պաշտօնատեղիները փոխել մինչեւ եօթը տարի, հաշուելով այն օրէն երբ կը ժամանեն իրենց պաշտօնատեղին :

Առեւտրական եւ հանրօգուտ գործերու նախարար Մահմուտ Ճէլալ-տէին փաշայի հիւանդութեան պատճառաւ երեւմտական բարենորոգման յանձնաժողովին մէջ անոր ստանձնած պաշտօնը կը կատարէ Մէճիտ- տին էֆ., իսկ անոր նախարարական պաշ- տօնը կը վարէ օգնականը Ճէմալ պէյ :

Տրամայի մօտ Փուսիթիհարի միւստիքը տեղւոյն քանի մը երեւելիներէն պահանջեց որ կանխիկ դրամ տան իրեն ի հաշիւ իր ամսականին, եւ երբ տեսաւ թէ չեն տար, ծեծեց զանոնք իր գաւազանով եւ վռնեց իր քովէն : Այս զեղծման համար ինք ալ պաշտօնանկ եղաւ եւ դատի պիտի եկնթար- կուի :

Անցեալ չորեքշաբթի գիշեր Փանկալթիի մէջ հրդեհ ծագեցաւ եւ տաններէք տուն եւ խանութ մը այրեցան :

Կ'ըսուի թէ Երբէթ Ե Խալիլի որոշած է երկու շոգենաւ ալ ապսպրել Անգլիա, ո- ռոնք հոս պիտի բերուին դալ ամառ :

Ըստ Սա-ա-հի, Թղթատարական եւ հե- ոսդրական վարչութեան տնօրէնը գանգա- տած է որ օտար ընկերութեան շոգենաւեր երբեք չեն ուղեր առնել Օսմ. թղթատարա- կան պալատականները, եւ այդ պատճառաւ Ծովային նախարարութիւնը շրջաբերական մը ղրկելով շոգենաւային ընկերութիւններուն անոնց ուշադրութիւնն հրաւիրած է իրենց պարտականութեան վրայ ըստ կնքուած պայ- մանագրութիւններուն :

Անցեալ ուրբաթ Յունաց պատրիարքա- րանի երկու ժողովները գումարուելով խոր- հրդի անդամ ընտրեցին զԵմալ Էֆ. Հաճո- փուլօ փոխան Գոսթաքի Էֆ. Շիշմանօղլուի որ հրաժարած էր :

Ըստ Թուրք թերթերուն, Ճալա Կղզւոյն Պաթավիա քաղաքին երեւելիներէն ոմանք Կայս. կառավարութեան խնդրած են որ ի- իրենց տղայք կառավարական վարժարաններն ընդունուին :

Նախարարներու խորհուրդը որոշեց որ մայրաքաղաքս բերուած ուղտեր եւ խոզեր արջառի եւ ոչխարներու համար որոշուած յաւելուածական 20 փարայի տուրքէն վերծ մնան :

Իհ-ա-հ կ'ըսէ թէ Կայս. նաւատորմը բա- նակին նման պիտի բերուի ազդուութեան բարձրագոյն աստիճանին եւ թէ շատ չանցած պիտի սկսի վերակազմութեան գործը :

Պուլկարիոյ Կրթական նախարար Մ. Վա- ղով հրաժարեցաւ նոր երկաթուղւոյ փոխա- ութեան մասին իր պաշտօնակիցներուն հա- մամիտ չըլլալով : Սակայն բացատրութիւն

ներ լսելէ ետեւ ետ առաւ իր հրաժարականը :

Թուրքեւջունական պատերազմին առեւն կրուած անհատական կորուստներուն հա- տուցման յատկացուած 100,000 ոսկին բաժ- նելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը դեռ չաւարտեց իր աշխատութիւնները, թէեւ քանի մը թերթեր ծանուցին թէ բաշխումը կատարուած է : Յանձնաժողովը դեռ կո- րուստներու ապացոյցներու քննութեամբ կը զբաղի :

Եանեայի կուսակալութիւնէն Երեւմտական նախարարութեան զրկուած դրամաժարներու մէջ քանի մը կեղծ ոսկի գտնուած է : Միջոցներ ձեռք առնուեցան որպէս զի եթէ, ինչպէս հաւանական է, ուրիշ կեղծ ոսկի- ներ կը գտնուին դեռ այդ կողմերը, անոնց շրջաբերութեան առջեւ առնուի :

Իհ-ա-հ կ'ըսէ թէ Մէ-ա-ա-է եւ Սա-ա-հ Թէվ- ֆէք զրահաւորները ձենովա պիտի զրկուին վերաշինուելու եւ բարեփոխուելու համար արդի դիտութեան պահանջներուն հա- մաձայն :

Հայտարարաշայի առջեւ շինելի քարախին եւ նաւամատոյցին վերաբերեալ թղթերը զոր Անատոլուի երկաթուղիի ընկերութիւնը մա- տուցած է քննուած են Պատերազմական բարձր ատեանին եւ նախարարներու խոր- հրդի կողմէ, եւ ընկերութեան ծանուց- ուած է թէ շինութիւնը պիտի արտօնուի պայմանաւ որ մաքսատուն մը եւ պահակա- նոց մը շինուի հոն եւ տեղ պահուի զինուո- րական հաստատութիւններու համար :

Պուլսարացի կարգ մը գաղթականներ հա- սան Դամասկոս շատ խեղճ վիճակի մէջ : Այրեր, կիներ եւ տղայք բոլորովին զուրկ են ամէն անհրաժեշտ պիտուքէ : Դամասկոսի երեւելիները հանգանակութեամբ մը հայ- թայթած են անոնց անմիջական պէտքերը :

Յունական սահմանադրութիւն վրայ կառու- ցանքի ամբողջութիւններուն շինութիւնը փու- թով առաջ կը տարուի եւ մօտ է աւարտե- լու : Սպայակոյտն հիմա ձեռնարկած է ամրա- ցնել Մելունս կիրճը, ուր հրետանիներ պիտի զետեղուին :

Օսմ. կառավարութեան հետ կնքելի մաք- սային առժամեայ պայմանագրութեան մը համար բանակցելու պաշտօն ունեցող Սերոյ պատուիրակները երկուշաբթի մայրաքաղաքս ժամանեցին Պելլրատէ :

Ուրբաթ առաւօտ լուսնայէ քիչ առաջ սաստիկ երկրաշարժ մը տեղի ունեցաւ Սըվադի մէջ : Շարժէն ետքը ահարկու եւ երկար դողդիւն մը զգացուեցաւ : Յունալի է որ ուրիշ տեղ չզգացուեցաւ ցնցումը, քանզի ցնցման լուրեր չեկան ուրիշ տեղերէ :

Բիշնըր փաշա վերադարձած է Օսմուրմանս Էջմիածնի Սինուդն հեռագրով ծանուցած է Ազգային Պատրիարքարանին որ եպիսկո- պոսական վկայագիր ստացած վարդապետներ մինչեւ դարուն յետաձգեն իրենց ուղեւորու- թիւնը դէպ Էջմիածին, քանզի Հայրապետը դացած է Թիֆլիզ ուր, պիտի մնայ ձմեռը :

— Պատրիարքական փոխանորդը շաբաթ օր վարդապետի մը հետ Ռուսական զեւպանա- տուն գնաց Նիքոլա մեծ-գոլին բարի գա- լուստ մաղթել Պատրիարք հօր անունով : Երկուշաբթի Պատրիարք Հայրն անձամբ Պատր. փոխանորդ հօր եւ ուրիշ եպիսկո- պոսի մը հետ մեծ-գոլին ներկայացաւ նոյն զեւպանատան մէջ : — Ն. Ամենապատուու- թիւնը շրջաբերականով մը բացատրած է դաւաճներու առաջնորդներուն թէ, եթէ երկրագործական դրամատան պարտք ունե- ցողները, ըստ օրինի իրենց զրկուած զե-

կուցագրէն մինչեւ երկու ամիս ետքը ներկայանան տեղւոյն վարչական ժողովին եւ հաստատուն իրենց արկածեալ վիճակը, երեք տարւոյ պայմանաժամ մը պիտի չնորհուի իրենց՝ անտեսական չիփթութիւններուն թուականէն հաշուելով։ Այդ պայմանաժամուն լրման ատեն ալ, եթէ զբաղման մասնաճիւղին դիմեն եւ պայմանաժամի երկարութիւնը խնդրեն մասնաճիւղները կտրորակելով եւ հարկաւոր ապահովութիւնը տալով, տասը տարւոյ պայմանաժամ մը պիտի տրուի փոխառութեան թուականէն հաշուելով։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիա. Երեսփ. ժողովին մէջ Ազատականներու կուսակցապետ Սըր Ուիլիամ Հարքորթ Մըր. Մորլիի գրած է նամակ մը, բայց հրատարակութեան համար սահմանուած, ուր կ'ըսէ թէ վիճաբանութիւններ սկսած են տեղի ունենալ կուսակցութեան ապագայ պետին նկատմամբ, եւ թէ ինք ընտրելի չըլլար ռեւէ պաշտօնի համար որով համար մրցում կայ։ Սըր Ուիլիամ ռեւիշ նամակով մը կ'ըսէ թէ ինք բնաւ միտք չունի Երեսփ. ժողովը թողուլ, ուր կը յուսայ դեռ իր հայրենիքին ծառայել իրեն անկախ անգամ։ Իր հրաժարման պատճառ կը կարծուի Սըր Ուիլիամ Հարքորթի եւ Լորտ Րոզպէրիի միջեւ ծագած գոտութիւն մը։ Լորտ Րոզպէրի ըսած է, կ'ըսուի, թէ այլեւս բնաւ պիտի չընդունի վարչապետի պաշտօն, եթէ Սըր Ուիլիամ կուսակցապետ մնայ Երեսփ. ժողովին մէջ։ Կ'ըսուի թէ Լորտ Րոզպէրի առայժմ կուսակցապետութիւն վերստանձնելու դադարաւ չտածեր բնաւ, եւ իր բարեկամներն այդ մասին կը զովեն անոր որոշումը։ Սուկայն յուսալի է որ, երբ յարմար ժամանակը գայ, վերստանձնէ իր նախկին պաշտօնը առանց սակայն վայելելու ջերմ աջակցութիւնն Արմատականներու խմբի մը, որ կը նախընտրեն զՍըր Ուիլիամ Հարքորթ։ Միեւնոյն ժամանակ Երեսփ. ժողովի մէջ Ազատական կուսակցապետի պաշտօնը կրնայ Սըր Քէմպլը Պէնըրմէնի վիճակիլ։ — Անցեալ շաբթու մեծաւ Սկոտլանդի նշանաւոր վիպասան Մըր. Ուիլիամ Պլէք. — Հնդկաստանի նորընտիր փոխարքայ Լորտ Քըրզըն անցեալ հինգշաբթի Լոնտոնէ մեկնեցաւ դէպ իր պաշտօնատեղին։ Հնդկաստանի հիւսիսարեւմտեան սահմանադիւսին վրայ ծագած ապստամբական շարժումն սկսած է անհետիլ։ «Յիմար կրօնաւորը» որ ապստամբներուն պիւլիսն անցած էր՝ պարտութիւն կրած եւ ետ մղուած է, եւ ծանր խռովութեան ամէն փտանդ անցած է։

Միացեալ Նահանգներ. Օր ըստ օրէ յայտնի կ'ըլլայ թէ Ամերիկայի մէջ բազմաթիւ անձեր կան կարողութեան տէր, որոնք բոլորովին հակառակ են Փիլիպպեան Կղզեխմբին գրաւման։ Սակայն նոյնչափ ալ յայտնի է թէ հանրութեան զգացումը անոնց նպաստաւոր չէ։ Նիւ Եորքի եպիսկոպոսներէն Փոթըր ռեժիլը բողոք մը ըրաւ կցման քաղաքականութեան դէմ, բայց եկեղեցականը որ անոր ուղերձին համար չնորհակալութեան քուէ առաջարկեց՝ յարեց թէ ինք չկրնար ձայնակցիլ արժանընտիր եպիսկոպոսին։ Ըսաւ թէ Միացեալ Նահանգներն իրենցմէ կախեալ ցեղեր եւ գաւառներ քաղաքակրթելու անակնկալ եւ անխորժ պարտականութենէն խոյս պիտի չտան։ Այս դիտողութիւնն այնքան ուժգնապէս ծափահարուեցաւ որ եւ պիսկոպոսն հասկցաւ թէ իր ունկնդիրներն

իրեն համամիտ չեն։ Ծերակոյտի երկու անգամներ իրենց նահանգներուն քաղաքացիներէն քուէարկուած երկու որոշմագիրներ ներկայացուցին որով կ'առարկուի Փիլիպպեան Կղզեխմբին Ամերիկայի կցման եւ օտար երկրի գրաւման առանց բնակիչներուն հաւանութեան։ Կցման քաղաքականութեան պաշտպաններն ալ խնդրեցին որ անոնք պատրաստեն Փիլիպպեաններուն ինքնավարութեան համար այնպիսի ծրագիր մը որ Միացեալ Նահանգներուն թող տայ ետ քաշուիլ։ Նախագահ Մաքլինլի Դեկտ. 14ին ներկայ եղաւ հաշտութեան կնքման ի պատիւ կազմակերպուած հանդէսի մը որ տեղի ունեցաւ Հարաւային Նահանգներու տարազազործական գլխաւոր կեդրոնին, Աթլանթայի, մէջ։ Իր ատենախօսութեան մէջ սապէս ըսաւ, «Եղբայրակցութիւնն ազգային փառաբանութեան երդն է զոր խմբովին կը հնչեցնեն քառասունհինգ նահանգները եւ Ամերիկեան եւ անդրծովեայ բոլոր մեր կիսանահանգները։ Ինչ փառաւոր ապագայ կը սպասէ Միացեալ Նահանգներուն, եթէ միաբանութեամբ, իմաստութեամբ եւ արիւնքով ելլենք մեզի ներկայացող նոր խնդիրներուն առջեւ, զանոնք ինպատար դարձութեան եւ մարդկութեան լուծելու հաստատ որոշմամբ»։ Գալով Հիւսիսայիններու եւ Հարաւայիններու բաժանման զգացումը ջնջելու մասին վերջին պատերազմին ազդեցութեան, ըսաւ, «Եկած է ժամանակը երբ մենք (Հիւսիսայիններս) ձեզի հետ միասին խնամ պիտի տանինք Դաշնակցական (այսինքն ՅՅ տարի առաջ Ամերիկայի քաղաքացի պատերազմին մէջ կառավարութեան դէմ կռուող) զինուորներուն գերեզմաններուն»։ Ձինուորական իշխանութիւններու կարծիքով 50,000 զօրք հարկ պիտի ըլլայ Քուպայի մէջ անդորութիւն պահպանելու համար, 25,000 զօրք պիտի յատկացուի Փիլիպպեան Կղզեխմբին եւ 6,000 զօրք պիտի բաւեն Փորթօ Րիքօի համար։ — Հաւանօրէն օրինագիծ մը պիտի քուէարկուի, որով Նիւ Եորքի պիտի արուի ներկայէն աւելի լայն եւ ուղիղ ջրանց մը։ Այս ձեռնարկին ծրագիրը կը պաշտպանուի անոր համար որ աշխարհի ամենէն խոշոր քսանեւջորս նաւերէն քսաներկուքը Նիւ Եորք կ'երթան։

Սպանիա եւ Միացեալ Նահանգներ. Սպանիական եւ Ամերիկեան պատուիրակութիւնները որոնք հաշտութեան դաշնագիրն ստորագրած էին՝ անցեալ երեքշաբթի զատ զատ նախագահ Ֆոռի ներկայացան, եւ պատուիրակութիւններուն պետերը անոր չնորհակալութիւն յայտնեցին իրենց ցուցուած սիրալիլ ընդունելութեան եւ մեծարանքներուն համար։ Մտարիտ հասած հեռագիրներուն համաձայն, Փիլիպպեան Կղզեխմբին ապստամբները տակաւին իրենց քով կը պահեն զրեթէ 10,000 Սպանիացի զերկներ, եւ կը պահանջեն որ Սպանիա անոնց համար իբրեւ վրկանք վճարէ իրենց՝ քսան միլիոն տոլարի գումարը, զոր պիտի ընդունի Ամերիկայէ։ Քուպայի մէջ բախում մը տեղի ունեցաւ Սպանիական զօրքերուն եւ Քուպացիներուն միջեւ, եւ քանի մը անձեր մեռան։ Կրանատայի մէջ (Սպանիա) տգէտ կիներու ամբոխ մը հաւաքուեցաւ եւ քարեց Քուպացի արձանը, կարծելով թէ Ամերիկայի դոմինէ եղաւ Սպանիոյ դժբախտութիւններուն գլխաւոր պատճառը։ Սինեոր Սակասթա խնամակալ Թագուհին մատոյց նախարարութեան հրաժարականը։ Տագնապին լուծումը գոհար պիտի ըլլայ, կը կարծուի։

Աւստրիա-Հունգարիա. Անցեալ հինգշաբթի պարզուեցաւ Աւստրիոյ Բայխարաթին մէջ ռեւիշ տեսարան մը, որու գլխաւոր պատճառն էր Վոլֆ Էր «Ըստ սովորութեան»։ Ձեռքովը շարժելով օրինակներ այն թերթէն զոր ինք կը հրատարակէ եւ որու այն օրուան թիւը գրաւուած էր կառավարութենէն՝ մտաւ աճապարանօք խորհրդարանին սրահը մինչ կը խօսէր հոն Դատական նախարարը, եւ ամբաստանեց զայն իբրեւ խարդախ եւ այս ամբաստանութեան դէմ բողոքներուն պատասխանեց թէ այս կերպով դործել ստիպուած է, վասն զի գանդաւիլն անօգուտ է։ Ժողովին նախագահն ըսաւ, «Լսուած չէ որ երեսփոխան Վոլֆի պէս անխարեւոր երեսփոխան մը Կատարձակի այս կերպով նախատել խորհրդարանը, եւ ես կը ջաւիմ որ այսպիսի երեսփոխան մը պարտաւարտաճ պատիժը կրելու հարկէն զերծ կացուցուած է»։ — Հունգարիոյ վարչապետ Պառոն Պանֆի հրաժարական տուաւ, բայց կ'ըսուի թէ թաղաւոր Կայսրն ընդունած չէ հրաժարականը, ըսելով, «Դէմ դիր եւ ես քեզի պիտի օգնեմ»։ Վիեննայի մէջ Պատէնի կոմսը դահեցի որպէս զի կարգ կանոն վերահաստատեմ փողոցներուն եւ խորհրդարանին մէջ, բայց ի դուր։ Ձեմ ուղեր այլեւս այսպիսի անօգուտ զոհողութիւններ ընել։

Պրուսիա. Բըլիւրէ Տէ. Մանի նշանաւոր յօդուածագիր Մ. Պրնուա ժողովրդային մեծ գումարումի մէջ ի Լիւ առենախօսութիւն մը ըրաւ Պրանայի խռովութիւններուն վրայ, եւ ըսաւ թէ Հանրապետութիւնը դեռ կարող չէ եղած հաստատուն վարչութիւն մը կազմել։ Իբրեւ դարման առաջարկեց վերաքննել սահմանադրութիւնը ընդհանուր քուէարկութեամբ ընտրուած համաժողովի մը մէջ։ Այսպիսի վերաքննութիւն մը ջառագովուած է մինչեւ ցարդ ծայրայեղներէն միայն, մինչ Մ. Պրնուա երեւելի չափաւոր Հանրապետական է։ Տէպա եւ Թաւ կը պահարկեն այս առաջարկը։ Առաջինը կ'ըսէ թէ «մարդ կը դողայ մտածելով այդ կազմակերպիչ ժողովին եւ այն մատաղ ճիւղին վրայ որու կրնայ ծնունդ տալ այն»։ — Գնդապետ Փիքաուի նկատմամբ Պատերազմական նախարարն ըսաւ թէ միակ իշխանութիւնը որ կրնայ բանտարկեալն աղտոտ արձակել՝ զինուորական ատենան է, որու առջեւ պիտի հարցաքննուի ան։ Կ'ըսուի թէ գնդապետ Փիքաու մերժած է իր արձակման համար ազերսագիր մատուցանել, չուզելով ռեւէ մէկուն պարտական մնալ։ — Երեսփ. ժողովին մէջ յայտարարուեցաւ թէ Մէլինի նախարարութեան օրով կառավարութիւնն ազդեցութիւն բանեցուց իր ընտրելիներուն ընտրութիւնն յաջողցնելու համար։ Այս հերքուեցաւ Մ. Մէլինի եւ իր Ներքին գործերու նախարար Մ. Պարթուի կողմէ։ Սակայն որոշում մը տրուեցաւ, որով ընտրութիւններու ժամանակ պաշտօնական ազդեցութիւն բանեցնելը կը դատապարտուի։

Ալճալի. Ձինու մայր Կայսրուհին իր ներկայութեան ընդունեցաւ Եւրոպական տէրութիւնները ներկայացնող դեսպաններուն կիները։ Շատ չնորհալի կերպով մեծարեց զանոնք եւ իւրաքանչիւրին տուաւ մէյմէկ մարգարտադարձ ոսկի մատանի, զոր ինք անձամբ դրաւ անոնց մատները։ — Քանատացի մը կը զրէ թէ երկրագնդի բնակելի մասին տարածութիւնն է 45 միլիոն քառ. մղոն, եւ Մեծ Բրիտանիոյ կը վերաբերի ատոր 11 միլիոն 600 հազարը որուն 3,600,000ը Քանատայի է։ — Շուէտ-Նորվեգիոյ Թագաւորը ծանրապէս հիւանդ է։

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Գոնսդիտե		25	5
Բուժէլէ երկաթուղի		110	25
ԳՐԱՄԱ, Օսմ. ոսկէ 100 է			
Մէքիսիկէ	108 5	Նաբոլէոն	87 28
Մէթալիք	95	Գրեմից	54 6
Մանր արծաթ	403 15	Անգլ. ոսկի	110 13
Ռուսիոյ բոլ	90 15	Մանէթ թղթ.	8 55

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՈՂԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊԱ ՊՈՅԱՅԱՆ
Ֆիւնանանցար Եղուշը, Ամերիկացի Խաճ